

Ladislav Harsányi

edícia

EMIL PAŽICKÝ

Belasé Legendy

Slovan
FUTBALOVÝ KLUB

edícia

EMIL *Belasé Legendy*
PAŽICKÝ

AUTOR © Ladislav Harsányi

VYDAL © ŠK Slovan Bratislava Futbal, a.s.
Vydanie prvé. Všetky práva vyhradené.

FOTOGRAFIE © SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum
Osobný archív Ľudmily Pažickej st.
Osobný archív rodiny Pažických
Autor knihy

GRAFICKÉ VYHOTOVENIE © Ľuboš "Lumir" Krupicz

JAZYKOVÁ ÚPRAVA Andrea Petrová

SUPERVÍZOR VYDANIA dr. Tomáš Černák

TLAČ Slovenská Grafia a.s.

EDÍCIA Belasé legendy

ROK VYDANIA 2017

NÁKLAD 1000 ks

ISBN 978-80-972309-3-7

VÁŽENÉ DÁMY, VÁŽENÍ PÁNI, MILÁ BELASÁ RODINA!

Keď po získaní prvého titulu amatérskeho futbalového majstra ČSR v roku 1927 prehovoril vtedajší tajomník I. ČS.Š.K. Bratislava, Alois Sedláček, na slávnostnom ceremoniáli v hotely Carlton, pred celým auditóriom okrem iného povedal aj tieto slová: *„Dámy a páni, som dojatý a nesmierne šťastný. I. ČS.Š.K. Bratislava je najlepším mužstvom a nás všetkých to zaväzuje do budúcnosti, tej budúcnosti, v ktorej nech sprevádza tento klub hrdosť, česť a sláva. Pracujme spoločne na všetkom, čo nás spája, na všetkom, čo nás posunie ešte ďalej k ďalším úspechom. Dámy a páni, pripijam na náš klub – superbia, honor et gloria!“*

Alois Sedláček pri vyslovení týchto pamätných viet určite nepredpokladal, aké významné úspechy vtedajší I. ČS.Š.K. Bratislava v priebehu svojej dlhšej a bohatej histórie dosiahne. Veľké generácie futbalistov, ktorí hrdο reprezentovali svoj klub i svoje mesto majú nezastupiteľnú úlohu v histórii ŠK Slovan Bratislava a dodnes prinášajú odkaz pre nové generácie mladých futbalistov. Vďaka ich práci

a úspechom sa môžeme pýšiť nielen trofejami, ale hlavne vytvorením silnej značky, ktorá dodnes rezonuje aj vo vyspelejšej futbalovej Európe.

Edícia „Belasé legendy“, ktorá vychádza v spolupráci so SOV – Slovenským olympijským a športovým múzeom, je poctou najväčším nežijúcim osobnostiam našej úspešnej histórie. Má byť nielen vyjadrením vďaky veľikánom v belasých dresoch, ale takisto zmapovaním našich bohatých klubových dejín.

Verím, že si táto obsiahla edícia, ktorej už šiesty diel sa vám práve dostáva do rúk, nájde svojich čitateľov a napomôže k podpore a rozvíjaniu toho povestného klubizmu, teda hrdosti na svoj veľký klub a jeho históriu. Rovnako dúfam, že po edícii „Belasé legendy“ siahnu všetci fanúšikovia futbalu a športu vôbec, keďže ŠK Slovan Bratislava nikdy nepredstavoval iba úzko regionálny rámec, ale bol vždy aj „kusom celého Slovenska.“

Ivan Kmotrík ml.

Viceprezident ŠK Slovan Bratislava futbal, a.s.

KANONIER A BÚRLIVÁK

„Pamätníci majú v mysliach navždycky, ako dával góly Emil Pažický.“ Takto si zanôtil v spomienkovej pesničke venovanej bývalým legendárnym futbalistom bratislavského Slovana známy spevák evergrínov a divadelník Zdeno Sychra.

Emil Pažický u rokoch ranej futbalovej mladosti.

Emil Pažický a jeho góly sú vskutku nezabudnuteľné. Ako prvý Slovák dosiahol v československej lige po druhej svetovej vojne stogólovú métu. Patril medzi prvých Slovákov, ktorých uviedli do majestátneho Klubu československých ligových kanonierov, kam sa vstupenka neudeľuje – musíte si ju „vystrieľať“. Nárok majú iba elitní strelci, ktorí nasúkajú minimálne stovku gólov v najvyšších súťažiach.

Rodák z Považského Chlmca, dnes mestskej časti Žiliny, túto métu nielen pokoril, ale navýšil o 24 presných zásahov. Je autorom premiérového gólu nielen bratislavského Slovana v európskych pohároch (v Pohári európskych majstrov), ale vôbec prvého československého.

Pažo, Bača či Zuboš, ako ho prezývali, vedel postaviť do pozornosti obrancov, a zvlášť brankárov. Keď nastupoval Pažický, triasli sa oni i žrde a sieť málokedy zostala nedotknutá.

Členovia legendárneho útočného päťzáprahu belasých – Laskov, Pažický, Tegelhoff, Preis, Šimanský – súperom naložili toľko gólov, koľko sa do nich zmestilo.

Urastený chlapík Emil, ktorý sa vytiahol do výšky 182 centimetrov a vážil 78 kilogramov (prítom mal nohu iba „šestku“), dokázal streliť gól na sto spôsobov. Delovou ranou spoza šestnástky i zblízka, pohotovým volejom, nekompromisnou hlavičkou. Promptným zakončením po rýchlej výmene lopty so spoluhráčom, po centri či vysunutí do uličky, po nezadržateľnom sóle, technickej finte, ľavačkou, pravačkou, z ľavej strany, z pravej strany, stredom... Vraveli o ňom, že je slovenský Bican. Treba väčšiu poklonu?

Do obrannej zóny súpera sa vrátil silou uragánu, intenzitou tanku. Neraz sa stalo, že po jeho bombe sa triasli žrde či brvná – ten zvuk miloval – pravda, najväčšiu radosť mal, keď mohol napínať sieť. Čo napínať, priam trhať! Raz či dvakrát sa mu to vraj podarilo nielen obrazne, ale i doslovne. Jeho futbalový potenciál a umenie využili aj reprezentační tréneri Československa, zúčastnil sa na svetovom šampionáte 1954 vo futbale vo Švajčiarsku, hoci tie pre mužstvo, a ani pre neho, neboli úspešné.

Obrancovia si s ním nevedeli rady, a tak ho okopávali ako zemiaky počas celej sezóny. Emilovi nikdy nenapadlo, aby sa za nešetrný, a zväčša i zákerný faul, revanšoval podobným spôsobom. Zato sa však vedel poriadne napajediť, hlavne na rozhodcov. A to, čo si o ich verdiktoch myslel, tlmočil bez okolkov, zoči-voči, zahorúca. Na disciplinárku chodil ako na klavír. Nie raz sľuboval: „Už to nechám, polepším sa...“ Lenže

Mladík Emil.

to už by nebol Emil Pažický – neznášajúci krivdu, neskrotný živel, neriadená strela, s dynamitom v nohách i v hlave. Emil búrlivák. Taký bol iba na ihrisku. Mimo neho by ste ho však mohli natrieť na chleba – dobráčisko.

Vyšiel zo žilinskej futbalovej liahne, ale najväčšiu i najúspešnejšiu porciu zo svojej kariéry si ukrojil v belasom drese, keď bratislavskému Slovanu pomohol vydlážditiť si cestu k trom majstrovským titulom Československa, aj keď pri dvoch odohral len prvú, jarnú časť sezóny. Dvanásťročný pobyt na Tehelnom poli, kde bol aj kapitánom tímu, bol prerušený len krátkym návratom na rodnú hrudu a absolvovaním základnej vojenskej služby.

Fanúšikovia ho zavše hanili, preklínali, ale oveľa častejšie mu vyvolávali na slávu. Milovali ho. Čo milovali, priam zbožňovali! Stal sa miláčikom publika. Kvôli nemu prichádzali na futbal, pre jeho góly, ale aj teatrálné kúsky. Bol stredobodom pozornosti. Nebyť neho, na trávniku by často zavládla nuda, noviny by nemali tému. „*Pán Pažický, vyveďte niečo, noviny nejdú!*“, takto sa zavše prihovárал kanonierovi belasých známy bratislavský kamelot Štefan Vlčan, ktorý kolportoval noviny oproti Manderláku na Námestí Slovenského národného povstania.

Pažický bol na ihrisku hráčom s nevidaným bojovým srdcom. Nevyliečiteľná choroba mu slávne nohy, ktorými nastrieľal toľko parádnych gólov, uvrhla do postavenia mimo hry pár rôčkov po štyridsiatke. Zviazala mu nielen nohy, ale aj ruky. Na tri desaťročia ho pripútala na invalidný vozík.

Ani krutá bolesť, často viac duše ako tela, ho nezlomila. Statočne sa vyrovnával s neprajným a zlomyseľným osudom. Nezničitelný optimista.

Namiesto horkosti a zatrpknutia mu zostala čistá myseľ a nikdy ho neopúšťal zmysel pre humor.

Keď pri príležitosti 75. narodenín nášho kanoniera navštívila delegácia Slovenského futbalového zväzu a zopár priateľov, bolo to v októbri 2002 pred medzištátnym kvalifikačným zápasom Slovenska proti Anglicku na ME 2004, zažartoval si: „*Aj keď ma tréner Ladislav Jurkemik do kádra nenominoval, som pripravený...*“

O jeho nominovaní do edície Belasé legendy neboli najmenšie pochybnosti. Pripomeňme si životný a futbalový príbeh Emila Pažického.

S úsmevom na perách.

OD VÍROV POVAŽSKÉHO CHLMCA

Na pravom brehu rieky Kysuca,
v miestach, kde ústi do Váhu,
sa rozprestiera Považský Chlmec.
Dedina bola v rokoch 1949 – 1960
súčasťou Žiliny a od roku 1970 do
dnešných čias tvorí jej mestskú časť.

Pažický páli proti tímu SK Libeň, ktorému ŠK Žilina nadelil
doma v ročníku 1946/1947 československej ligy deväť gólov.

Práve v roku 1927, keď sa tam narodil Emil Pažický, dedinu premenovali z Chlumca na Chlmeč nad Váhom. Názov platil do roku 1948. Aj tento letopočet je pre život, a zvlášť futbalovú kariéru tamojšieho slávneho rodáka, významný, priam osudový míľnik. Nepredbiehajte však udalosti.

Svitol piatok, 14. október 1927, keď v rodine Pažických privítali na tomto svete malého Emilka.

Rodinu požehnal pánboh deviatimi deťmi, šiestimi chlapcami a tromi dievčatkami (jeden chlapec zomrel ako 8-mesačný, jednému dievčatku vyhasol život v ôsmich rokoch). Emil sa z pol tucta chalanov narodil v poradí piaty.

Hlava rodiny pracovala na železnici v povolani strojvodcu, mama „fungovala“ ako domáca. „Práve v čase, keď sa Emil narodil, Pažickí dokončili nový domček s jedinou izbou. Ešte ani steny nestačili vyschnúť, v dome bolo vlhko, a preto radšej nechali spávať bábätko cez deň na verande,“ vraví Pažického manželka, pani Ľudmila, ktorá stála verne po jeho boku 53 rokov.

Dom Pažických sa rozprestieral pri tzv. krútidle, priamo pri sútoku riek Kysuca (tá oddeľuje Považský Chlmeč od Budatina) a Váh. Voda sa v tých miestach plnej vírov nebezpečne krúti a našlo v nej smrť nie málo ľudí, ktorí podcenili silu živlu. Len pltník s fortieľom sa vedel s týmito nástrahami popasovať. Aj futbalová a životná púť Emila Pažického sa ocitla vo víre mnohých udalostí, osudových zákrut i rán. Chlapec od Váhu sa narodil v znamení Váhu, takisto ako o trinásť rokov neskôr futbalový kráľ Pelé. Vraj muži v tomto znamení sa usilujú o harmóniu a spravodlivosť. Za ňu sa bil Pažický na ihrisku ako lev, aj keď veľakrát narazil...

Hoci detstvo v mnohopočetnej rodine prežil v skromných pomeroch, keď dlhý čas bývali všetci jej členovia spolu v jedinej izbe, spomínal naň v dobrom a s láskou: „Doma nás bolo deväť ako v tej pesničke – Ja mám deväť kanárů. Rodina bola plná čvirkania. Pekné časy. Nezažívali sme žiadne stresy, žili sme.“

Lúku i futbalové ihrisko mal na dohodenie kameňom, a tak nečudo, že neposedný, živý chlapec, sa musel vybiť pri športovaní. „Veľa som sa toho navysťoval, povýval,“ priznal. Otec musel neraz suplovať profesiu oknára, keď syn trafil s loptou, nechtiac, nesprávny, krehký cieľ. Kradol čerešne a robil ďalšie chlapčenské nezbedy.

Jeho prvá lopta však nebola futbalová. Na ňu nemali peniaze. „Chodievali sme do neďalekej Žiliny na kurty zbierať tenisové loptičky. A keď sa nik nepozeral, šups jednu do vrečka. Priniesli sme si ju domov a hurá na pažiť! Futbal sa s ňou hral jedna ra-

Bosonohý mládenec Emil.

dost," s úsmevom rozprával Pažický. Do lopty kopal spočiatku bosý, kdeže by nabrala rodina peniačky na špeciálnu športovú obuv...

Šport mal odjakživa miesto v rodine Pažických. Otec bol mocný chlap z fazúl (tá sa hojne pestovala v Chlmcí i okolí) a kapusty. Ako mladík chodieval na zárobky do Budapešti, zapísal sa tam do zápasníckeho oddielu. Tomuto športu sa venoval na amatérskej úrovni. „Mama bola domáca pani, takže športovala tak, že nás naháňala varechou či palicou," spomínal Emil.

Všetci bratia Pažickí športovali. Najstarší trochu zabrdol do volejbalu, ďalší sa venovali futbalu dlhšie, väčšinou v Žiline.

„Brat Tóno hral za OAP, Oddiel armádnych pretekárov, potom za Svit. Gusto bol stopér, Jano a Václav (jeho syn Boris sa stal vrcholovým volejbalistom, vnuk Michal tenistom) tiež kopali do futbalovej lopty," podotkol Pažický na margo športových aktivít súrodencov. Najprv sa na bratov chodieval pozerat' do Žiliny. Na lístok na futbal nemal, ale vynášiel sa: „Futbalová plocha bola obklopená topoľmi, vyliezol som na strom a odtiaľ sa mi naskytl krásny výhľad. Alebo som sa díval z plota."

Gustáva v mladom veku postihol tragický osud. Vojenské lietadlo, ktoré pilotoval, zostrelili Maďari v rámci maďarsko-slovenskej vojny (známej aj ako Malá vojna) na jar roku 1939. Stačil sa katapultovať, ale po zoskoku padákom ho nepriateľ zastrelil. Stalo sa to neďaleko Košíc, kde ho pochovali. O jeho hrob sa starala nejaká žena. Rodina Pažických objavila miesto, kde ho pochovali, až po rokoch a telesné pozostatky Gustáva nechala previezť do Považského Chlmca.

Ján, najstarší z bratov Pažických, ktorý sa ako vojak Československej armády vypracoval na hodnosť majora, sa musel borit s pohnutým osudom. Najprv sa dostal do väzenia na dva roky po tom, ako sa zastal manželky pri pouličnom spore, ktorý prerástol do bitky. V päťdesiatych rokoch ho obvinili z velezrady, odsúdili na trest smrti, ktorý zmenili na doživotie. Ako politický väzeň putoval do jáchymovských uránových baní. V neznesiteľných podmienkach strávil dvanásť či trinásť rokov, keď ho prepustili na slobodu. „Keď sa strýko Ján vrátil z Jáchymova, strávili sme s ním nejaký čas v Tatrách. Psychicky bol zničený. Rehabilitovali ho až po nežnej revolúcii 1989," spomína Ľudmila Pažická mladšia, dcéra Emila a Ľudmily Pažických.

V rodnej dedine Pažického futbal jednoznačne dominoval ako zábava číslo jeden. Mali dokonca dva futbalové kluby: ŠK Britva, ktorý väčšinou tvorili starí páni, a ŠK Slavia, jej hráči sa zoskupovali najmä z radov študentov. Ako krpec, najmenší na ihrisku, nastúpil na svoj prvý zápas práve v derby. A pošťastilo sa mu dať gól. „Keď

som si obliekol dres, bol mi po kolená, nepotreboval som ani trenírky,” usmieval sa Pažický.

O svojom prvom „ozajstnom“ góle raz porozprával takto: „Ako dorastenec Žiliny som hral načierno za Chlmec na nejakom turnaji. Zápas sme vyhrali 4:1 a dal som dosť kuriózný gól. Nieкто zo spoluhráčov vystrelil na bránku, bol som skromne schovaný za spoluhráčmi, a teda nikto si nevšimol malého špunta za sebou. Lopta mi buchla do hlavy a prekvapený brankár ju zbadal, až keď ju mal v sieti. Od jedu ma začal naháňať po ihrisku.”

Prvú „ľudovú“ absolvoval v rodnej dedine, ale od druhého ročníka chodil do školy v Žiline, kde „riaditeľoval“ starý otec Jána Slotu. Keďže Pažického bratia si už v tom čase obliekali žilinský futbalový dres, i jeho prizvali do klubu. Vzali ho do žiackeho tímu ŠK Žilina.

Viedol ich tréner Tibor Zvara, prezývaný Hikino. Okrem toho, že malých chlapcov trénoval, snažil sa ich formovať aj kultúrne, hrával im bábkové divadlo, zavše vzal mládencov i do kina. „Svojou láskavosťou a úprimnosťou aj on prispel k budovaniu môjho vzťahu k športu. Ako dorastenci sme chodievali hrať do Ružomberka, Vrútok, Banskej Bystrice a, peniaze, pravdaže, sme nemali. Pán Zvara však vždy našiel nejakú korunku a kúpil nám trebárs zmrzlinu,” pripomenul si Pažický svojho prvého trénera.

V Žiline pokračoval v štúdiu na gymnáziu, potom absolvoval dvojročnú obchodnú školu. Na jednej i druhej škole ho učili profesori, ktorí sa nestratili ani ako spisovatelia.

„Mal hrubý notes ako saláma a písať vedel. Keď mi pripísal štvorku či guľu, tak hrubo pritlačil na prvej strane, že to pretlačil cez celý notes a aj na obale som si to mohol prečítať,” zaspomínal si Pažický na svojho profesora na gymnáziu. Nebol ním nik iný ako Dominik Tatarka. Ten počas vojny učil na strednej škole slovenčinu a francúzštinu. „Bol vážny, dôkladný,” takto si ho uchoval v pamäti Pažický. Po roku 1968 sa Tatarka stal kritikom totalitného režimu, spojil sa s disidentskými kruhmi a ako inak, dočkal sa šikanovania a prenasledovania. Miesto posledného odpočinku oboch je na Martinskom cintoríne.

Na obchodnej škole mal zase Pažický šťastie na Miroslava Procházku, neskôr významného novinára, prekladateľa, spisovateľa, manžela herečky Márie Kráľovičovej.

Pažický a jeho spoluhráči pred plzenskou bránkou.

Pažický strieľa v zápase ŠK Žilina - SK Židenice v sezóne 1946/1947.

Obe rodiny sa v Bratislave navštevovali. Procházka bol iba o šesť rokov starší ako Pažický, zomrel dva roky po ňom.

„Keď som bol dutý, povzbudil ma: ‚Ty sa nič moc nemusíš učiť, ty všetko vieš, ty vieš hrať futbal,‘” spomínal na neho Emil v novinovom rozhovore začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia, keď oproti nemu sedel v úlohe novinára, a teda pýtajúceho sa, bývalý triedny profesor – publicista Procházka. Pažický sa netajil, že v škole mal pestré známky.

Svätá pravda, futbal hrať vedel. V kariére pokračoval v žilinskom doraste. V auguste 1944, iba pár dní pred vypuknutím Slovenského národného povstania, sa hral vo Svite zápas najvyššej slovenskej súťaže medzi domácim tímom AC a ŠK Žilina. Aj s Antonom Pažickým, reprezentujúcim farby Svitú; o osem rokov starším bratom Emila. Domáci vyhrali 2:1. V predzápase vybehli na trávnik dorastenci oboch klubov, za hostí nastúpil aj 16-ročný Emil Pažický. Hral výborne, lenže duel nedohral – rozhodca ho vylúčil. Zrejme už tu niekde sa začali jeho patálie s mužmi v čiernom, averzia voči nim. Keď sme pri Antonovi Pažickom, ten bol vraj na ihrisku pravý opak emotívneho až neskrotného Emila. Obliekol si i dres slovenskej reprezentácie – v bratislavskom dueli s Chorvátskom 7. júna 1943 (Slovensko prehralo 1:3). Zomrel ako 47-ročný na infarkt. Jeho syn Miloš Pažický bol ako basketbalista vicemajstrom Československa s BK Iskra Svit (1985), klub doviedol vo funkcii trénera k titulu majstrov SR (2003), v roku 2001 viedol slovenskú mužskú reprezentáciu. *„Keď som s basketbalom chodieval do Bratislavy, zastavil som sa aj u otcovho brata Emila,”* pripomína Miloš Pažický.

Pri prechode zo žilinského dorastu do áčka Emila chvíľu trénoval Štefan Priboj, známa futbalová persóna, ktorý hrával i trénoval v I. ČSŠK.

Počas Slovenského štátu viedol reprezentáciu. *„Postavu máš, rozum netreba, ideš na beka.”* Takto rozhodol v prípade Pažického. A tak krátky čas nastupoval na poste obrancu. Potom sa však vrátil do útoku, kde zostal do konca kariéry. Do kádra A-tímu sa prepracoval po skončení druhej svetovej vojny v roku 1945, ešte pred svojimi osemnástimi narodeninami. Žilinčania sa v kvalifikácii prebojovali do celoštátnej ligy. V prvom povojnovom ročníku 1945/1946 viedol mužstvo Ján Riedl, do tímu sa snažil zabudovať viacerých mladých hráčov. Proces pokračoval pod taktovkou trénerskej posily Josefa Kuchynku, mužstvo skončilo v A-skupine celoštátnej ligy z desiatich účastníkov na, nie zlom, šiestom mieste. Pri ligovom debute v septembri 1945 nemal Pažický ešte ani osemnásť a o pár týždňov neskôr dal svoj prvý ligový gól – pražskej Sparte.

S ktorými spoluhráčmi si najlepšie rozumel v žilinskom tíme? *„Najlepšie sa mi hrávalo s Milanom Pochabom, Milanom Riedlom, Ondrejom Šedom, takisto rodákom z Chlmca, Čelkom... Avšak skutočným futbalovým profesorom v Žiline bol Jožko Bielek. To bol pán futbalista, na ktorého sa dalo pozerat’, a pritom – senzačný človek. Spočiatku som mu hovoril: ‚Pán profesor, prihrajte! ‘Pri týchto hráčoch som sa veľa naučil a aj ma vychovávali. V útoku som hrával napríklad s Lojzom Stárekom, malým čiperným chlapcom z Budatína, žilinským odchovancom.”*

Zo spomienok vytiahol Pažický aj jednu príhodu mimo ihriska, keď mu nebolo všetko jedno. *„V roku 1946 sme šli na zájazd s ŠK Žilina do Švédska. Prvý raz som sedel v lietadle. Bol to americký stroj zvaný Dakota (oficiálny názov Douglas Commercial – poznámka autora), ktorý začal lietať v Československu po druhej svetovej vojne. Štartovali sme zo Zlína, odkiaľ sme mali pozvanie z klubu Baťovany, a veru, pred nástupom do lietadla som mal všelijaké pocity. Opantal ma strach. Spoluhráči ma však povzbudili, si chlapisko, zvládneš to. V lietadle sa nesesedelo ako v dnešných časoch v radoch za sebou, ale po krajoch – pozdĺž lietadla. Keď sme sa blížili k Švédsku, nad fjordmi nás začalo triasť, zmocnil sa ma nepokoj, nemohol som obsedieť. Spoluhráči ma opäť upokojovali. Nakoniec som to nejako vydržal. Zájazd bol pekný, jeden z najkrajších, aké som zažil. Veľmi rád si na to spomínam.”*

V ročníku 1946/1947 držali v rukách žilinské futbalové opraty maďarskí tréneri Emil Riff (jeseň) a Antal Malý (jar).

„Ten mi povedal: ‚Emil, trénuješ, celý Európa je tvoja!’” A Pažický poslúchol: *„Trénoval som do úmoru. Do odpadnutia. Po tréningu ma neraz odnášal do kabíny v rukách a potom sa mi venoval ako ošetrovateľ.”*

A doma? Nastupovala druhá liečiteľská zmena – mama. *„Tá bola mojím najlepším lekárom. Keď som prišiel domov doráňaný, dobitý, s napuchnutými členkami, obkladala zranené miesta kapustnými listami, maslom, rozličnými masticami, korenkami a ronila pri tom slzy.”*

V spomínanom ročníku Žilinčania skončili v tabuľke ako najlepší tím zo Slovenska – štvrtí. Po vylúčení tímov SK Kladno a Bata Zlín za podplácanie vo vzájomnom zápase „šošonom” pripadla oficiálne tretia priečka. Pažický k nej prispel pätnástimi gólmi. V ďalšej sezóne 1947/1948 prišiel pokles formy tímu, mužstvo bojovalo o záchranu. ŠK Žilina obsadil deviatu priečku a tesne sa vyhol zostupu.

BELASÉ PYTAČKY SPEČATENÉ V MEXIKU

Emil Pažický sa do bratislavského ŠK dostal približovacou metódou. Belasí o ňom vedeli už na jeseň roku 1945, keď si kliesnil cestu do žilinského áčka.

Snímka z mexického zájazdu belasých, vľavo Pažický, úplne upravo Anton Malatinský.

Na Tehelnom poli hral na sklonku jesene spomenutého roka predzápas výber Bratislavy, zložený prevažne z futbalistov ŠK Bratislava, proti tímu žilinskej župy. Mužstvá sa skladali z mladých hráčov, zväčša v dorasteneckom veku. V tom žilinskom vkročil na trávnik aj 18-ročný Emil Pažický.

Za Bratislavčanov nastúpil Jozef Kšiňan, onedlho dorastenecký majster Slovenska s ŠK Bratislava. „Po prvom polčase sme vyhrávali 5:1 a cítili sme sa istými víťazmi. Lenže, po prestávke prišiel v mužstve súpera gólový uragán v podaní mladíka menom Emil Pažický. Jedna bomba za druhou lietala z jeho kopačky na našu bránu a strelil nám 5 gólov! Pritom sme o ňom vedeli, tréneri nás pred zápasom upozorňovali, že si treba dať pozor na tohto hráča, ktorý už v tom čase patril do ligového kádra A-mužstva ŠK Žilina. V prvom polčase sa nepresadil, tak sme na neho zabudli. Nakoniec sám zariadil našu prehru 5:6,“ priblížil Pažického „gólostroj“ po viac ako sedemdesiatich rokoch Kšiňan ako novinár – člen Siene slávy slovenského futbalu.

„Bolo sychravo, počasie na milú Jarmilu. Prvý polčas sme hrali proti vetru a prehrávali sme 1:5. Nebolo nám všetko jedno. Prideme zo Žiliny, takí mocní chlapci a dostaneme debakel? To bude hanba! Našťastie, vietor sa v druhom polčase neotočil, pomáhal nám a ja som začal triať: jeden gól, druhý... piaty. A vyhrali sme 6:5,“ veľmi dobre sa vryl tento zápas do pamäti aj Pažickému.

Emila si z tohto duelu, pochopiteľne, zapamätali i tréneri bratislavského ŠK a ocitol sa na zozname želaných posíl klubu do budúcnosti. Kým však Žilinčana definitívne získali do svojich služieb, prešlo čosi viac ako dva a pol roka. Počas nich sa Pažický etabloval ako ligový hráč, začal strieľať góly a belasi sa iba utvrdili v tom, že takýto futbalista by sa im náramne zišiel a hodil do zostavy. Lenže ani funkcionári ŠK Žilina neboli slepí a naivní a nevybrúseného diamantu s veľkou perspektívou sa ani za všetky poklady sveta nechceli vzdať.

Pažického popularita medzi žilinskými futbalovými priaznivcami narástla do neuveriteľných rozmerov a funkcionári klubu vedeli, že fanúšikovia budú brániť v odchode hráča vlastnými telami.

A keď sa začal lámať chlieb, veru na tieto slová prišlo. Platilo to však aj v opačnom garde, keď utekal z tábora belasých k „šošonom“. O trase Žilina – Bratislava, respektíve Bratislava – Žilina (a späť) ešte bude reč, teraz iba malá ilustrácia toho, ako sa o neho bili oba kluby a ich fanúšikovské tábory. V Žiline usporiadali protestný pochod ulicami mesta proti prestupu ich najobľúbenejšieho hráča. Niektorí fanúšikovia s ná-

Krátky oddych na trávniku pod horúcim mexickým slnkom.

Pažický (vľavo) hlavičkuje v zápase na mexickom zájazde, upravo spoluhráč Milan Danko.

pisom Pažický na tričku si nechali zviazať ruky šnúrami a takto pochodovali ulicami mesta.

„Bol som ešte dieta, s otcom som kráčal v prvomájovom sprievode po žilinských uliciach. Ten obraz sa mi vryl tak do pamäti, že ho mám pred sebou dodnes. V strede cesty postava predstavujúca Pažického, zviazaná povrazmi: z jednej strany ho ťahal akože funkcionár žilinského klubu a z druhej zase Slovana,“ zaspomínal si očitý detský svedok „preťahovania sa“ o Pažického Marián Kasanický. Ten s odstupom desaťročí ako športový novinár sledoval v roku 1982 spolu s Pažickým v jeho byte televízny prenos z majstrovstiev sveta vo futbale, aby mohol zaznamenať bezprostredné reakcie našej legendy na zápasové dianie a tlmočiť ich čitateľom týždenníka Tip.

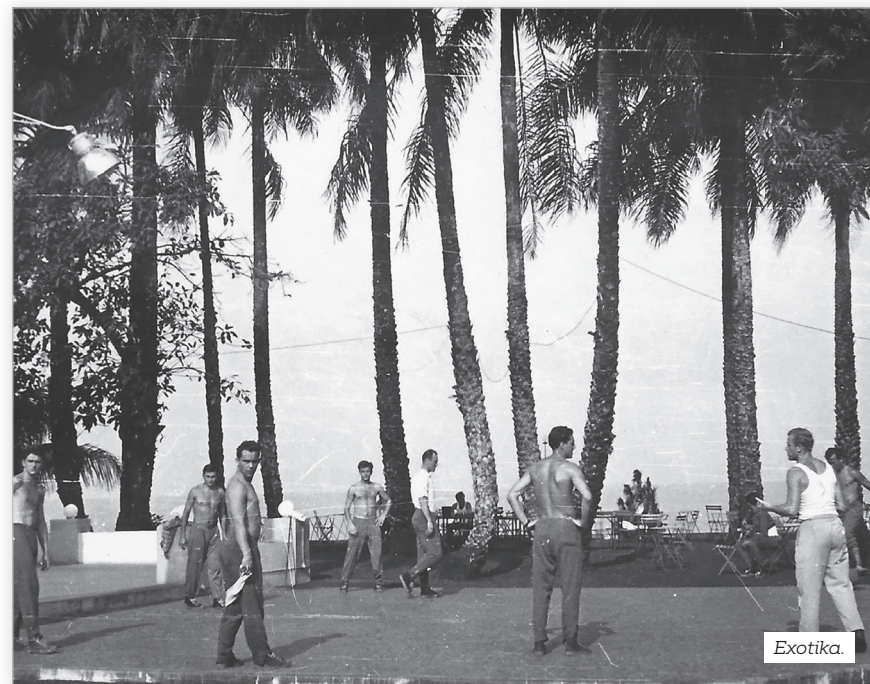
Už v roku 1947 chcel Emil zo Žiliny odísť. Nie však do Bratislavy, ale do pražskej Slavie, ktorá o neho prejavila záujem. Lenže vedenie ŠK Žilina zmietlo takéto úvahy zo stola. *„Vtedy som so žilinským klubom podpísal novú zmluvu,“* pripomenul Pažický.

Ako si vysvetľuje svoju, v tých časoch obrovskú popularitu medzi fanúšikmi Žiliny? *„Bol som rodák odtiaľ, vychovávaný odmalička. Všetci naši fanúšikovia pochádzali zo Žiliny a okolia, z Budatína, Chlmca, Teplicí, Závodia, Bánova, Bytčice... Ako chlapec som všetky tie dediny pochodil, zahral som si tam futbal. Za chlmecký dorast som nastúpil doobeda, za žilinský poobede. Stalo sa, že som v jeden deň hral za našu dedinu, okúpil som sa v Kysuci a večer som vyšiel na ihrisko v ligovom zápase za Žilinu. Kondícia, životospráva? To mi nerobilo absolútne žiaden problém,“* vysvetľoval Pažický, prečo na ňom tak lipla žilinská futbalová verejnosť.

Belasí ďalej kuli plány, ako dotiahnuť do mužstva nádejného kanoniera. Po jeseni 1947 ŠK Bratislava viedol ligovú tabuľku.

Tajomník ŠK Karol Morávek zorganizoval za odmenu turné do Turecka, kam mužstvo vyrazilo v čase našich vianočných sviatkov. Slovan sa chcel prezentovať v Istanbule v čo najlepšom svetle, navyše, okrem prestíže šlo na takýchto zájazdoch aj o nie zanedbateľné finančné bonusy. V tých časoch bolo preto bežné, že sa brali na zájazdy posily požičané z iných slovenských či českých klubov, hoci aj konkurenčných. Ak kluby našli spoločnú reč, stačilo vybaviť povolenie pre hráča na hostovanie na čas konania turné. Slovanisti zariadili, že k minaretom s nimi pocestujú Anton Malatinský z TŠS Trnava a Emil Pažický z ŠK Žilina.

Po úvodnej prehre s Galatasarayom (1:3) prišla silvestrovská remíza s vtedy najlepším tureckým klubom Fenerbahce (1:1), nasledovala prehra s Besiktasom (0:1) – už sa písal rok 1948. Belasí pokračovali 5. januára víťazstvom nad kombinovaným tímom

Fenerbahce a Galatasaray 3:2, v ktorom strelil Pažický svoj vôbec prvý gól v drese Slovana – bol vyrovnávajúci na 2:2. Víťazstvo dosiahol tím v tomto zložení: Reimann – Venglár, Vičan, Hinduliak – Baláži, Pokorný – Kaiml, Pažický, Malatinský (Forejt), Karel (Schubert), Šimanský. Na záver zájazdu belasí, vedení škótskym trénerom Thomasom Sneddonom, remizovali s výberom Turecka 0:0. Pažický prispel k dobrému účinkovaniu Slovana pri úžinách Bospor a Dardanely.

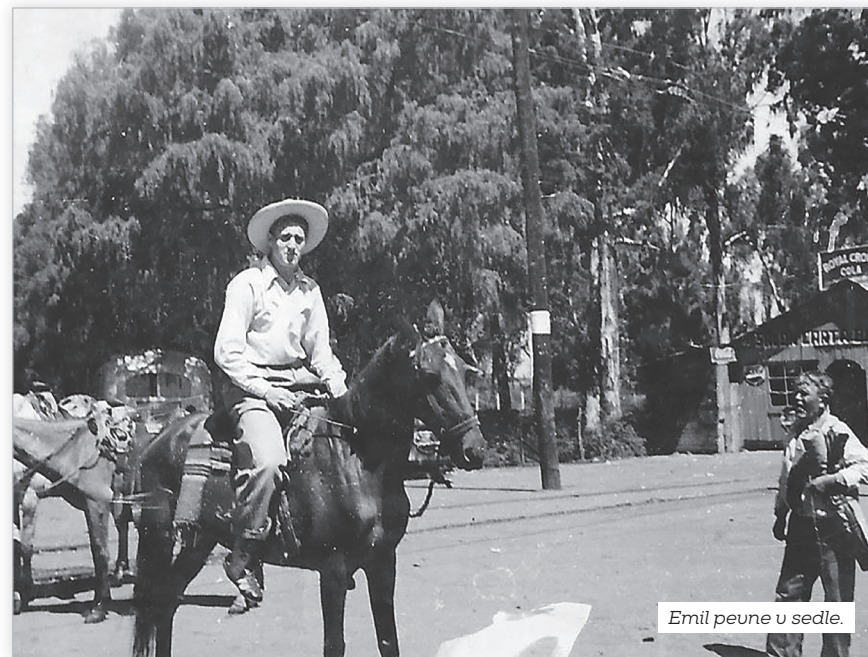
Prešiel ďalší polrok a ŠK (Športový klub), v júni premenovanému na Sokol NV Bratislava, sa podarilo zabezpečiť na júl, respektíve august 1948, vskutku exotický a mimoriadne atraktívny zájazd do Mexika a USA. S pomocou maďarského manažéra Dr. Berkeho, ktorý rok predtým v tých končinách vybavil turné pre budapešťiansky Ferencváros. Bratislavčania sa na zájazd, naplánovaný na 40 dní, starostlivo chystali. Pracovali aj na posilách, pričom na lane boli také „veľké ryby“ ako Josef Bican či Ota Hemele (obaja SK Slavia Praha). Ich služby sa nepodarilo zabezpečiť, pre Mexiko však získali zaujímavé trio – Emil Pažický (ŠK Žilina), Anton Malatinský (TŠS Trnava) a Vlastimil Preis (Čechie Karlin).

Dva dni pred odletom sa však komunisti, ktorí prevzali moc po známych februárových udalostiach a začali zavádzať nové poriadky, rozhodli zájazd „zatrhnúť“. Predsedníctvo Odboru kopané (OK) Československej obce Sokolskej (ČOS), s podpisom predsedu Miroslava Stjažkina, vydalo rozhodnutie o zákaze cesty za more. Bratislavský klub o tom informovali prostredníctvom telegramu.

Na Tehelnom poli bol poplach. Rozčarovanie sa dalo krájať. Čo teraz? Majú sa zrieknuť takého exkluzívneho zájazdu, zorganizovaného do najmenších detailov, ktorý mal priniesť do klubovej pokladnice (ale i štátnej) nezanedbateľné devízové prostriedky v tvrdej mene? Rozhodli sa, že nariadenie zhora neposlúchnu. Bol to obrovský risk. Tvárili sa, že telegram na Slovan nedorazil. Rozšírili sa správy, že uviazol na bratislavskej pošte. Údajne ho „stopol“ jej šéf, veľký fanúšik belasých, aby im „v nevedomosti“ umožnil odletieť.

Funkcionári Slovana Karol Morávek, Leopold „Jim“ Šťastný a Samuel Medzihradský vymysleli doslova konšpiračný plán, ako obísť verdikt „vrchnosti“.

Pôvodne malo mužstvo letieť do Londýna cez Prahu, kde by však výpravu veľmi jednoducho úradným zásahom zastavili. Preto sa vedúci činovníci belasých prezieravo rozhodli pre zmenu trasy a od štátnej leteckej spoločnosti zo Zlína si objednali charterový let z Bratislavy priamo do Bruselu. Vybavili dokonca i to, že batožinu výpravy prezreli colníci na štadióne na Tehelnom poli, zapečatili a naložili do lietadla. Z Bruselu sa pokračovalo do Londýna, a potom už po plánovanej trase do Bostonu a Mexico

Emil pevne v sedle.

Pažický v turdom súboji s mexickým brankárom.

City. Pražské ústředie, ktoré vraj už v tom čase pripravovalo náhradu za Slovan na mexický zájazd v tíme Sparty, márne čakalo na ružynskom letisku s papierom zakazujúcim turné.

V lietadle do Mexika sedel i Emil Pažický (noc pred odletom prespal v Bratislave u brankára belasých Doda Reimanna) a okrem neho týchto 16 šťastlivcov: Reimann, Hubek, Venglár, Hinduliak, Ružovič, Uram, Pokorný, Vičan, Karel, Baláži, Kaiml, Danko, Šimanský, Malatinský, Preis, Schubert. Šéfom výpravy bol Ladislav Nedbálek, technickým vedúcim Kamil Gross, a pochopiteľne, nemohol chýbať tréner Ferdinand Daučík. Žiaden iný funkcionár či člen realizačného tímu, ani lekár, sa na 20-členný zoznam pasažierov nezmestil. Nad Frankfurtom nad Mohanom sa dostali do takej búrky, že sa modlili, aby vyviazli živí. V Bruseli si poriadne odľúkli. Ďalšie medzipristátie bolo v Londýne, kde sa o pár dní začínali olympijské hry. Lenže, lietadlo sa pokazilo. Museli vypraviť náhradné, na ktoré sa poriadne dlho čakalo. V staručkom Clipperi boli slovanisti jedinými pasažiermi. Pristáli v Írsku, aby načerpali pohonné hmoty a potom už nasledoval let za veľkú mláku. Cez Boston v USA sa konečne dostali do Mexico City.

Hoci sa belasým podarilo prekabátiť domácu futbalovú vrchnosť a do Mexika odcestovali, ani po pristátí nemali vyhraté. Vtedajší veľvyslanec Československa Kaiser im s vážnou tvárou po príchode oznámil: „*Mládenci, je to vážne. Doručili mi príkaz, že sa máte bez otáľania vrátiť do vlasti. Lenže keď už ste tu a Mexičania túžia spoznať československý futbal, dohodneme sa takto: „Keď prvé stretnutie s Atlantou prehráte, potom naozaj niet iného východiska, dáte si čelom vzad. Ak ho však vyhráte, zavážujem sa vám, že v Mexiku odohráte všetky dohodnuté stretnutia bez toho, aby vás doma stihol trest.“* Prvý zápas Slováci vyhrali...

Belasi sa na zájazde predviedli vo výbornom svetle. Väčšinu zápasov odohrali na zaplnenom vtedajšom olympijskom štadióne v Mexico City s kapacitou 50-tisíc miest, jeden v Guadalajare, pričom diváci nadšene aplaudovali hre hostí. Tí vyhrali päť duelov (Atlanta 2:0, Vera Cruz 5:3, Marte 4:2, Guadalajara 3:0, kombinovaný tím Asturia a España 5:0), dvakrát remizovali (Oro 0:0, Leon 2:2) a podľahli iba v jednom dueli (Atlas 0:2). Zožali obrovský úspech, výborne reprezentovali klub, československý futbal i krajinu. To ich zachránilo pred tvrdými trestami, ktoré sa chystalo vyrubiť vtedajšie ústredné futbalové vedenie po návrate belasých domov.

Mužstvo slávilo úspech aj vďaka novému hernému systému trénera Daučíka, ktorý dostal prívlastok mexický.

Bol založený na hre v krídelných priestoroch, na dôslednom osobnom bránení protivníka a neustálom menení postov jednotlivých hráčov.

Emil s vlasmi na „ježka“.

„Takýto organizovaný chaos musí pomotať hlavy aj väčším čarodejníkom,“ mienil tréner Daučík. Mexičania ich dokonca podozrievali, či si niektorí hráči nechodia oddýchnuť z trávnik, aby naň znova naskočili čerství. Preto im nechali na dresy našíť či nalepiť čísla, ktoré oni, na rozdiel od hráčov v Československu, už bežne používali. Lenže trénera Daučíka ani toto nezaskočilo, hráči menili čísla dresov z jedného zápasu na druhý, a tak sa stalo, že pravý obranca Venglár mal na chrbte desiatku, Vičan ako stopér sedmičku, Malatinský hral centra vo Venglárovom drese... Aj takto sa snažili zmiast' súperov.

„Tam sme si užili. Aj slávy, ovocia, nápojov, aj hrejivých dobrých ľudí, tam sme sa stali doživotnou rodinou,“ vytiahol Pažický spomienku s odstupom mnohých desaťročí. Spolu s Vičanom, Reimannom a Balázim niesol v zápasoch na trávnik mexickú zástavu. Hoci Pažický na mexickom zájazde neskóroval, podával výborné výkony, pri jeho bombách divákov dvíhalo zo sedadiel, dlane ich pálili od potlesku. Mexičania ich „žrali“, mužstvo dokonca pozvali do tamajšieho rozhlasu, kde si zanôtili slovenské pesničky. Navštívili aj býcie zápasy na štadióne, ktorý sa rozprestieral hneď vedľa olympijského. Útlacitného Pažického však táto zábavka nechytla za srdce: „Dal som sa na to nahovoriť, ale mojej povahe to nevyhovovalo. Krv a zranenia toreadorov mi zvierali srdce. Nemohol som ani spať, keď som si spomenul na to, ako statný, poriadne rohatý býk, toreadora doslova prepichol...“

Cestou domov sa zastavili v Chicagu, kde žila obrovská, približne 80-tisícová komunita slovenských prisťahovalcov. „V Chicagu som sa stretol s otcovým známym, rodákom z našej dediny. A ten ma prehováral, aby som zostal. Ja mu na to hovorím: „Kamaráti sa kúpu v Kysuci a ja by som tu mal zostať? Kašlem na celé Chicago,“ porozprával Pažický príhodu z vtedajšieho pobytu. Bratislavčania odohrali zápas s tímom All Stars Chicago a deklasovali ho 6:1. Mužstvo sa vracalo zo zámorského zájazdu v Mexiku a USA so šiestimi víťazstvami, s dvoma remízami a jednou prehrou, so skóre 27:10.

Mexickým zájazdom sa de facto spečatil prestup Emila Pažického do Sokola NV Bratislava.

Veľký úspech mexickej misie museli uznať aj „mocipáni“ doma, a hoci radikálne a tvrdé tresty belasých nepostihli, klubu a hráčom to dali „vyžrat“ iným spôsobom. Prvý akt pomsty ich čakal hneď na letisku vo Vajnorochoch, kde im slávobránu vo forme špaliera vytvorilo asi päťtisíc nadšene aplaudujúcich divákov. Radosť z fanúšikovského privítania však skalilo „privítanie“ colníkmi. Tí, držiac sa príkazov zhora, podrobili účastníkov zájazdu kontrolám do špiku kosti, vzali im a preclili, čo sa dalo.

Klub priniesol do štátnej pokladnice 14-tisíc dolárov, čo brali úrady ako poľahčujúcu okolnosť. Ak by neboli takí úspešní, možno by ich aj vylúčili z ligy, či rad-radom pokutovali, dištancovali.

Spomienky na triumfálny návrat a udalosti na letisku vo Vajnorochoch si Pažický uchoval takto: „Vítala nás nielen celá Bratislava, ale aj colníci. Tých tuším poslali až z Prahy. Čo nám všetko pobralil! Z Mexika som si priniesol zlatú mincu, 22-karátovú. Vážila tridsaťsedem a pol gramu. Pekná. Otcovi som došikoval tabak, darčeky ďalším rodinným príslušníkom. Cenné veci som mal pri sebe. Čo teraz? Našťastie, môj brat bol dôstojník, prišiel na letisko a podarilo sa mi strčiť mu viacero vecí do ruky či do tašky a schoval ich tuším na toalete. Takto ich pre mňa zachránil. Z Mexika sme si priviezli aj pančuchové nohavice, takzvané silonky, ktoré stáli u nás hotový majetok, okolo dvesto korún kus a boli úzkoprofilovým tovarom. Mal som ich v batožine hádam aj sto. Široké príbuzenstvo ich rozobralo, len tak sa za nimi zaprášilo.“

Z Mexika si priviezol aj čosi veľmi vzácne: „Boli to 22-karátové zlaté hodinky značky Doha. Rodičia mi ich darovali, keď som vyštudoval vysokú školu,“ prezradí syn Emil.

Emil Pažický (vľavo).

V DRESE SOKOLA NV BRATISLAVA, PRVÝ TITUL

Hneď po príchode z Mexika museli belasí okamžite naskočiť do roztáčajúceho sa ligového kolotoča už aj s Ľmilom Pažíckým, ktorý sa stal oficiálne hráčom bratislavského klubu.

Slávne belasé mená z konca štyridsiatych rokov minulého storočia – T. Kouáč, Vičan, Hlavatý, Hložek, tréner Šťastný, E. Arpáš, Ružívič, Reimann, Pažícký.

Roky ňaťahovania sa o hráča, dohadovania na financiách, ktoré raz boli, inokedy nie, napokon priniesli príchod Žilinčana na Tehelné pole.

„Za môj prestup istý pán zinkasoval 300-tisíc korún. Mne sľúbil desať percent z odstupného. Dodnes som ich nevidel. Ten človek žije v Kanade, nechávam ho pozdravovať a dĺžobu nech mi vyplati v dolároch,“ priblížil s odstupom niekoľkých desiatročí finančné pozadie svojho prestupu Pažický. Meno toho pána na verejnosti nikdy nevyslovil...

Jeseň 1948 otvárali Bratislavčania domácim zápasom s SK Kladno. Vyhrali 3:0 „mexickým“ systémom, pričom Pažický hneď pri svojej premiére v belasom drese zaznamenal gól. O ďalšie sa podelili Šimanský a Preis.

Žilinská posila do útoku sa rozstrieľala. V 3. kole zvíťazil Sokol NV Bratislava nad Viktoriou Plzeň jeho gólom a na Letnej bol strelcom oboch presných zásahov bratislavského tímu pri remíze 2:2, aj keď o autorstvo jedného z nich sa vedú spory – napríklad noviny Pravda referovali, že „vďaka Preisovmu gólu po Pažického „nožničkách“ a Emilovej bombe z 20 m bol stav dlho nerozhodný.“ Každopádne, či už išlo o jeden gól z kopačky Pažického alebo o dva, viac ich v tom roku nedal. Dôvod?

Za stavu 2:2, keď sa zápas pomaly chýlil k záveru, unikol po krídle Gejza Šimanský, zacentroval a Milan Danko loptu hlavou poslal do siete. Ten si inkriminovaný moment po mnohých rokoch pamätal takto: *„Dal som tretí gól nášho mužstva. Pražský obranca Karel Senecký vykopol od zlosti loptu na polovicu ihriska, odkiaľ sa malo po góle rozohrávať. Lenže vtom do šestnástky Sparty vbehol rozhodca Baláži z Vrútok a ukazoval, že gól neplatí, lebo som ho dal rukou. On to, vraj, tak videl, hoci stál pomaly na polovici ihriska. Mimochodom, gól som dal „rybičkou“ a ruky som mal pritom za chrbtom a pri páde na trávnik som si zodral nos.“*

Pažickému nebolo viac treba, rozbehol sa za rozhodcom a od plúc mu povedal, čo si o jeho verdikte myslí. Ten ho vykázal z ihriska. Spravodlivý hnev neprešiel Emila ani potom. Na Balážiho si počkal v tuneli a – nakopal ho do partií tela, kde „chrbát stráca svoju poctivosť.“ *„Vystrájal ako pominutý. Ako ten ma do riti nakopal,“* povedal vraj slovenský arbitér na disciplinárke a zopakoval slovo od slova, akými výrazmi ho Pažický počastoval. Pochopiteľne, predvolali si aj hriechnika.

Emil, človek priamy, úprimný, nepopieral nič zo svojich skutkov. Trval však na tom, že rozhodca obral Slovan o regulárny gól. Verdikt disciplinárnej komisie znel – ročný dištanc za inzultáciu!

Zápasy Slovana a Žiliny dostali prestupom Pažického osobitné grády.

Hráči ŠK Bratislava pred zájazdom do Belgicka. Pažický upravo v druhom rade zhora.

Futbalové vedenie vo vtedajšom Československu len tak neprehtlo záležitosti okolo mexického zájazdu bratislavského klubu. Všetmižnými prostriedkami sa snažilo klubu strpčovať život, pričom na takúto hru ochotne pristúpili niektorí českí, ale aj slovenskí rozhodcovia. A funkcionári i hráči Slovana strácali nervy. Navyše, nešla hra, „mexický“ systém stratil svoje čaro; z ospevovaného sa obrátil na smiech.

„Rozhodcom sa podarilo vylúčiť nám na jeseň šiestich hráčov, ktorých disciplinárna komisia potrestala zastavením činnosti, a to všetkých nepodmienečne. Z kádru mužstva po poslednom kole sme zostali iba deviat,“ uviedol v spomienkach Danko. V tú jeseň šli predčasne pod sprchy Pažický, Hinduliak, Pokorný, Ružovič, Venglár i Reimann.

Krátko po udalostiach na Letnej vypukol škandál v zápase 6. ligového kola na Tehelnom poli proti pražskej Slavii. Rozhodca Fladung akoby mal na sebe zošívany dres. Ružovič fauloval Hlaváčka, domáci Venglár reagoval odpľutím si, za čo ho arbiter vylúčil. Divákov to nenechalo chladnými, na ihrisko začali lietať rôzne predmety, aj kamene. Rozhodca zápas predčasne ukončil. Opakovaný duel sa hral bez divákov až v závere roka, i bez prítomnosti novinárov, belasí vyhrali hladko 5:1.

Bola to jeseň, na ktorú by v klube všetci najradšej zabudli. Súťaž sa hrala iba jednokolovo (od roku 1949 sa prešlo na sovietsky model jar – jeseň) a belasí v nej obsadili desiatu priečku. V zime prišlo v klube k zemetraseniu. Predseda Karol Šťastný emigroval, tréner Ferdinand Daučík utiekol za dramatických okolností do Španielska, porúčali sa Uram, Kaiml, Hinduliak, Wellisch, Schubert (prestúpil do AC Turín, tragicky zahynul s ostatnými členmi mužstva pri havárii lietadla), Ilovsky, Danko, Procenko, Kováč, Samuelčík, po návrate z talianskeho angažmánu nemali už záujem hrať za Sokol NV ani Ján Arpáš s Antošom.

Navyše, futbalové ústredie zrušilo januárový prestupový termín. Tréner Leopold Šťastný, ktorý prevzal žezlo po Daučíkovi, bol v nezávideniahodnej situácii, káder mohol doplniť iba vlastnými odchovancami. Jedna dobrá správa sa však v predjari predsa len objavila.

Pažický si nemusel odpýkať zostávajúcu polovicu ročného trestu.

V revolučnom roku 1948 sa komunisti blysli aj hromadným premenovaním klubov, ŠK Bratislava prešiel od leta pod krídla Národného výboru, čo sa odrazilo aj v jeho novom názve ZSJ Sokol NV Bratislava. Navyše po neregulárnom jesennom ligovom „pol ročníku“ na jar zriadili úplne novú súťaž s formátom jar – jeseň. Aj vzhľadom na tieto skutočnosti klub žiadal, aby Pažickému zvyšok trestu zrušili. Stalo sa. Rodák z Považského Chlmca tak mohol hrať od prvého jarného kola nového ročníka ligy.

Majstri Československa 1949 – zhora (zľava) Pokorný, Šimanský, Preis, Vičan, Reimann, Venglár, Laskov, Pažický, Tegelhoff, Jajcaj, Ružovič, tréner Šťastný, Baláži.

Pažický nielenže skraja jari 1949 hral, ale strieľal ako z partesu. Gólový hlad po zhruba pol roku bez súťažného zápasu si utišoval už v prvých dueloch. Posúďte sami: 1. kolo: Sokol NV – Viktoria Plzeň 1:0 (gól Pažický), 2. kolo: Sokol NV – SONP Kladno 2:0 (2 góly Pažický), 3. kolo: Technomat Teplice – Sokol NV 2:3 (dva góly Pažický), 4. kolo: Sokol NV – ATK Praha 6:1 (jeden gól Pažický). Na ôsmich bodoch z prvých štyroch zápasov, čo bol plný zisk, sa podieľal piatimi presnými zásahmi. Keď v 5. kole proti pražskej Slavii netrafil sieť, mužstvo iba remizovalo 2:2.

Prišiel duel v Prahe s Bohemiansom v 6. kole. Na „klokanov“ belasí nevedeli zahrať, ťahalo sa to s nimi roky. Tréner Šťastný chcel tradíciu prerušiť. Začal vymýšľať novú taktiku, zmenil zostavu, na pravú stranu útoku nečakane zaradil Božina Laskova.

Na úplne novom poste Laskov zabral, a nielen on. Zrodil sa azda najslávnejší útok v histórii klubu: Laskov, Pažický, Tegelhoff, Preis, Šimanský.

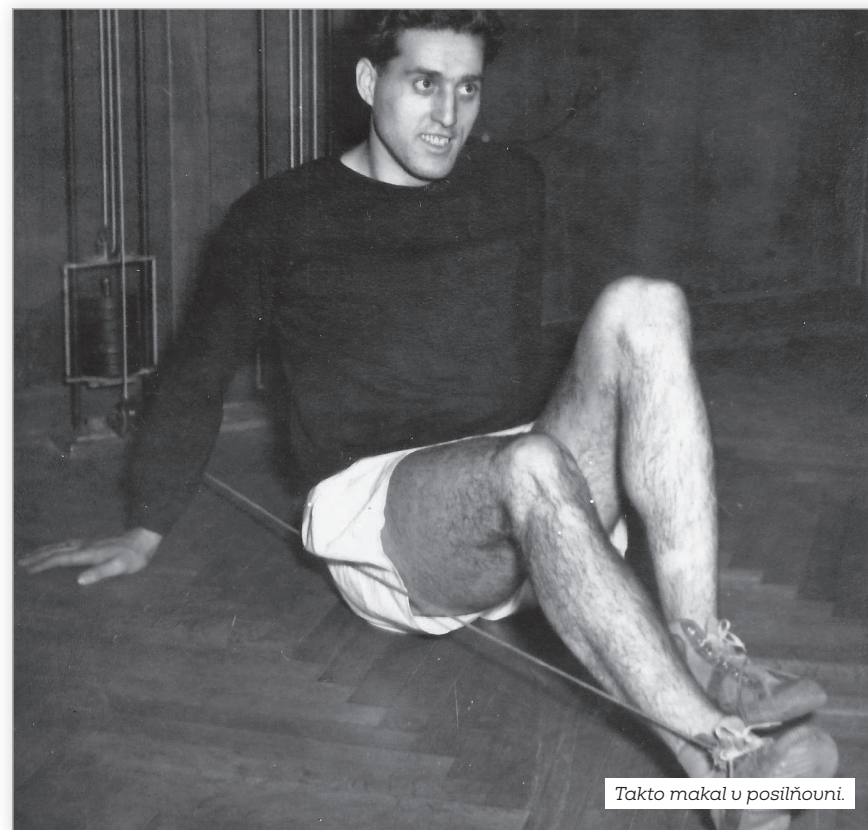
Z Prahy odchádzali Bratislavčania po triumfálnom víťazstve 6:1, keď o góly hostí sa postaral výstavným hetrikom Pažický, po jednom zásahu do čierneho pripojili Laskov, Šimanský a Preis. Z útočného kvinteta neskóroval jedine Tegelhoff, ktorý hral v trocha stiahnutejšej pozícii. A bolo po komplexe zvanom „Bohemka“. Všetci z legendárnej útočnej päťky sa postupne dostali do československej reprezentácie. Päť útočníkov z jedného klubu v rovnakom čase v kádri národného tímu, to sa nikdy predtým ani potom v Československu nestalo.

Vtedy sa stabilizovala zostava belasých, ktorá najčastejšie nastupovala v tomto zložení: Reimann – Venglár, Vičan, Pokorný – Baláži, Jajcaj – Laskov, Pažický, Tegelhoff, Preis, Šimanský. Nový útok súperom statočne nadeľoval – Židenice dostali deviatku, Považská Bystrica osmičku, ATK Praha šestku, Sparta štvorku.

Po jari mužstvo viedlo ligu s päťbodovým náskokom, keď premožiteľa našlo iba raz – podľahlo Kovosmaltu Trnava. Na jeseň síce ťahalo za kratší koniec s pražskými súpermi ATK a Slaviou, ale inak protivníkov bolo – Žilina dostala poltucet, keď Pažický dal svoje prvé dva ligové góly svojmu bývalému klubu (aj keď niektoré noviny jeden z nich pripísali Laskovovi – „Laskov vrazil s loptou do kľbka hráčov, lopta sa dotkla Pažického, Šeda i Kopčana a skončila v sieti,“ napísala Pravda). Škoda Plzeň inkasovala päť kúskov, Kovosmalt Trnava takisto utŕžil päťku, Bohemians „vyfasoval“ dokonca deväť gólov (9:1), pričom je zaujímavé, že takmer navlas strieľali tí istí hráči, ktorí v Prahe dali tomuto súperovi poltucet (Pažický vykúzlil hetrik v Prahe i v Bratislave, Laskova gólová bilancia činila 1+2, Šimanský 1+1, Preis 1+2, jediným novým strelcom bol na Tehelnom poli Baláži).

Pažický uniká obrane Spartaka Praha Sokolovo.

Takto makal u posilňovní.

Sezóna vyvrcholila v poslednom kole domácim zápasom s pražskou Spartou na Tehelnom poli (3:3, jeden z gólov dal Pažický), keď belasi už mali istotu prvého titulu v československej lige a rozjasali 30-tisíc divákov.

Nečudo, veď na Slovensko prvý raz putovala majstrovská trofej z celoštátnej ligy.

„Vpredu sme mali päťicu snov a každého sme drvili útočným futbalom. Však sme v tej sezóne nastrieli 93 gólov, pričom my piati 84. Na zvyšok mužstva tak zostalo deväť gólov. A to sme boli ešte takí veľkorysí, že sme sami opravovali rozhodcov, keď nám uznali neregulárny gól. Tak napríklad, na Bohemianse dal Laskov gól rukou. Na rozdiel od Maradonu sa k nemu priznal a rozhodca svoj verdikt odvolal. Na základe tohto počínu po čase vznikla súťaž fair play pod hlavičkou Smeny,“ charakterizoval ročník 1949 a famózný útok jeho člen Pažický. On sám zaťažil konto súperov 19 gólmi, Laskov dal o gól menej, Šimanský skončil na čísle 17, Tegelhoff zaznamenal 16 presných zásahov a najväčšia gólová porcia z belasého útoku sa ušla Preisovi – 24.

Pažický trhal sieť.

V karikatúre.

Emil bol nebezpečný aj vo vzduchu.

VOJAKOM V ATK PRAHA

V roku 1950 belasí, stále pod hlavičkou Národného výboru, obhájili majstrovský titul z predchádzajúceho ročníka.

Mužstvo ATK Praha. Pažický prvý zľava.

Mužstvo nehralo tak suverénne, hra tiež nebola taká atraktívna a hoci až sedemkrát našlo premožiteľa, stačilo to na celkové prvenstvo, keď dosiahlo rovnaký počet bodov ako druhý Sokol Bratrství Sparta a tretí Sokol Železničáři Praha.

Emil Pažický však pri oslavách titulu už nebol. Za Slovan odohral iba jarnú časť súťaže, aj to nastúpil len v štyroch zápasoch (šťasti ho príbrzdilo zranenie) a zaznamenal jeden gól v 2. kole proti pražským železničiarom. Dostal povolávací rozkaz, ale skôr než narukoval do pražského Armádneho telovýchovného klubu (ATK), sa v lete 1950 stihol oženiť. „Z vojny mi písal pravidelne aj dva-tri listy týždenne. Mám ich dodnes uschované. Viackrát sa dostal domov na opušťák, raz som strávila týždeň v Prahe ja. To už sme čakali spolu dieťa,” spomína pani Pažická.

„Na vojnu ma, našťastie, vzali do ATK. Narukoval som spoločne s Michalom Vičanom. Zišiel som sa tam s výbornými hráčmi ako Fábbera či Houška, ku ktorým sa neskôr pridali Pluskal, Hertl, Pavlis, Masopust a ďalší. Samí skvelí futbalisti, tvoriaci neskôr základ Dukly,” povedal Pažický na margo svojej vojenčiny.

Aj medzi vojakmi sa prezentoval svojimi „petelicami”. Raz skoro zlomil brvno brány.

„Hral som za ATK na Strahove proti Košiciam. Trafil som prudkou strelou železnú tyč, ktorá sa tiahla pod brvnom brány. Lopta sa odrazila späť do ihriska a rozhodca gól neuznal,” spomenul iný, kuriózný prípad.

Slúžil, aj hral za žold. Ako vojak spočiatku nemohol nastupovať za reprezentáciu. „Takže na toto obdobie spomínam rád ako na lanský sneh. Ešte šťastie, že na Strahove bolo aspoň pekné prostredie. Ani kolektív nebol zlý, aj s niekoľkými dôstojníkmi sa dalo vyjsť. Druhým rokom som sa na futbal vykašľal, založil som jedenáстку starých pánov, trénoval som ich,” takto sa raz vrátil k vojenčine v rozhovore pre Slobodný piatok.

Pritom vojaci ho lanárili, aby im podpísal a zostal „kopat” za Duklu. „Tréner Karel Kolský a všetci „lampasáci” ma veľmi lámali, aby som sa klubu rozmaznávanému generalissimom Čepičkom upísal. Lenže na mňa to skúšať s vojnou... To by som bol viac v base ako na ihrisku,” sumarizoval s úprimnosťou jemu vlastnou. Za ATK stihol dať počas dvoch rokov štrnásť ligových gólov. V oboch ročníkoch obsadilo mužstvo piatu priečku.

Na Strahove obdivoval atlétov: „Vždy som im závidel, keď sa pripravovali na olympiádu, keď som bol narukovaný a trénovali sme popri sebe na Strahove v ATK: Zá-

Pažický vo vzdušnom súboji.

V drese ATK (vzadu) proti mužstvu ľudových milícií z Drážďan.

topek, Fikotová, Bosáková. Doprial som im zlaté medaily. Ale ľutoval som, koľko nepredstaviteľnej driny ich to denne stálo. Atlétovi si pozriem v televízii najčastejšie, mám to ešte zo školy, kde nám profesor Adamko rozprával o olympiáde: „Predstavte si, chalani, pozerám, letí handra – a nebola to handra, ale svetový skokan Jessie Owens! Tak na tie handry sa popozierám.“

Po dvoch rokoch strávených v uniforme i futbalovom drese sa hlásil na jeseň roku 1952 opäť na Tehelnom poli.

V hľadisku v čase, keď pôsobil v ATK – v druhom rade zdola úplne úľavo.

Na „opuštáku“ z vojny s manželkou Ľudmilou.

Pažický v drese ATK pred bránkou Košíc.

Momentka zo zápasu Sokol NV Bratislava - ATK Praha z roku 1952.

NÁVRAT NA TEHELNÉ POLE, DERBY PROTI ČH

Keď sa Pažický vracal z Prahy do Bratislavy, v československom futbale sa začali diať čudesné veci.

Pažický strieľa gól do siete ČH, prvý vzájomný zápas so Slovanom v marci 1953 sa skončil 2:4 v neprospech belasých.

Nové názvy klubov, reorganizácia súťaže podľa rezortného systému, direktívne a administratívne určenie účastníckeho poľa „zhora“ pre ligový ročník 1953. Liga sa hrala v minimalistickom vydaní (v záujme reprezentácie, ktorá bojovala o MS 1954), po trinástich kolách bolo po súťaži.

Do ligy delegovali od stola nové kluby silových rezortov – Kridla vlasti Olomouc, Tankistu Praha a Červenú hviezdu Bratislava. Pre Slovan to malo takmer fatálne následky.

Z pozície sily prešla k „červenke“ viac ako celá jedenástka výborných futbalistov Slovana. Na výsledkoch mužstva z Tehelného poľa sa to muselo odraziť. Tím pod vedením trénera Antona Bullu skončil v tomto podivnom roku na deviatej pozícii. Pažický odohral všetkých trinásť zápasov za belasých a spolu s Čurgalym bol najlepším strelcom slovanistov s deviatimi gólmi. V roku 1953 prišiel na Tehelné pole Vladimír Pažický, bratranec Emila Pažického. Štatistiky pri jeho mene uvádzajú štyri odohrané zápasy za belasých.

Všetko zlé je na niečo dobré. V Bratislave vznikol silný klub s kvalitnými futbalistami (hoci umelo a s pomocou „ukradnutých“ hráčov zo Slovana), vďaka čomu sa zrodila tradícia derby zápasov (po ČH na ňu nadviazal Inter) a do života fanúšikov to vnieslo nový vzrušujúci element. Po tom, ako sa Slovan pozviechal zo strát a postavil na nohy, boli derby zápasy s ČH prehladkou výborného, atraktívneho futbalu, plného emócií na trávniku i v hľadisku, ktoré do tejto hry patria ako horčica k párom či pena k pivu.

Prvé derby medzi Slovanom a ČH sa uskutočnilo na jar roku 1953. Hralo sa na pravom brehu Dunaja, kde svojho času začínal Slovan.

Nový klub si na tamojšom „letisku“, ako sa ihrisku s veľkými rozmermi hovorilo, našiel domov. Pred zápasom predstúpili pred mikrofón kapitáni oboch tímov – v domácom to bol Božin Laskov, donedávna opora belasých, a v hostujúcom Emil Pažický. Vyzvali divákov k športovému správaniu. Po polčase viedla ČH 4:0 po dvoch góloch Ladislava Kačániho, po jednom pridali Balážik a Ujváry. V druhom polčase slovanisti znížili zásluhou Pažického a Balážiho na konečných 4:2.

Derby odštartovalo veľkú rivalitu oboch tímov, výdatne živenu predovšetkým oboma fanúšikovskými tábormi. Aj Pažického ťahali do „červenky“ všetkými prostriedkami.

V belasom drese.

„Veľmi ho chcela Červená hviezda. Lákali ho výbornými podmienkami. Vo fanúšikoch Slovana to vrelo, nechceli dopustiť, aby Emil zapredal Slovan. Viacerí jeho spoluhráči prešli do ČH, aj veľký kamarát Božin Laskov,“ rozpráva Pažického manželka.

Emil bojoval v derby zápasoch ako drak. A proti ČH sa mu strelecky darilo. Bol to on, ktorý sa na jeseň 1954 dvoma gólmi pričínil o prvé víťazstvo nad novým rivalom, keď sa na Tehelnom poli ligový zápas skončil víťazstvom domácich 3:1. V tom istom roku si obe mužstvá zmerali sily aj v Pohári Slovenského národného povstania. Slovan utrážil mestskému konkurentovi debakel (5:1), pričom strelecky exceloval Pažický – autor štyroch gólov. Vtedy už bol späť pri trénerskom kormidle Leopold Šťastný. Slovan sa opäť konsolidoval.

Na derby spomína veľa hráčov, ktorí nemôžu zabudnúť na účinkovanie Pažického v týchto vypätých konfrontáciách. Patrí k nim aj Titus Buberník. Bol to práve Emil, ktorý stál za jeho jediným vylúčením v ligovom zápase.

„Bolo to v časoch, keď derby zápasy mali svoje čaro. Išlo o mimoriadne exponované derby, každý chcel vyhrať za každú cenu, emócie boli vybičované. Našiel sa priestor aj na divadielko. S Emilom som sa dostával do kontaktu na ihrisku a v osobných súbojoch mi nenápadne špičkou kopačky stúpал na nohy. Keď to urobil niekoľkokrát, nedalo mi a zľahka som do neho strčil rukou. Emil sa sklátil na zem ako podťatý. Pribehol rozhodca a ukazuje mi – von! Cestou pod sprchy mu hovorím: ‚Emilko, vy taký skúsený hráč, a potrebujete robiť také divadielko?‘ A on na to: ‚Čuš ty zasran. Drž pusu a netáraj!‘“ porozprával Buberník príhodu z derby.

„Samozrejme, bol to výborný futbalista a futbal pre neho veľa znamenal. Žil ním a na ihrisku všetko silno prežíval. Nejakých menších vylomenín sa na trávniku dopustil, ale po skončení zápasu sa na to vždy zabudlo. Poznali sme ho, a tak sme ho aj brali. Nech medzi nami došlo na ihrisku k čomukoľvek, vždy sme zostali kamaráti. Po stretnutí sme si to vyrozprávali a nerobila sa z toho veľká veda. Raz prišiel dokonca po tréningu k nám na ČH. Povedal mi, poď na pohárik vína do viechy. Ospravedlnil sa mi za to, že ma v zápase kopol. Na ihrisku patrila medzi tých, s ktorými som zvädzal najnemilosrdnejšie súboje. Stali sme sa kamarátmi na život a na smrť,“ rozpovedal o svojich zážitkoch a vzťahu k Pažickému.

Adolf Scherer, jeden z najlepších kanonierov v histórii československého futbalu, priznal, že Pažický bol v mladosti jeho idol: „Emil bol mojim vzorom, keď som mal

Z derby proti ČH v roku 1959.

Slovan z jesene roku 1953, horný rad zľava: náčelník Gosiorouský, Beňa, predseda TJ Juráček, Trenčianský, jeden z funkcionárov, Čurgaly, Jajcaj, Tegelhoff, Morvay, Brehovský, Benedikovič, dolný rad zľava: Emil Pažický, Reimann, Vladimír Pažický.

nejakých 14 - 15 rokov, Pažický striedal gól za gólom. Keď som narukoval na vojenskú ako 19-ročný do Červenej hviezdy Bratislava a hrali sme proti Slovanu, prvý raz som nastúpil proti nemu. Nechcelo sa mi veriť, že sa mi podarilo byť na tom istom ihrisku s Emilom, s mojím idolom, ktorého som ako chlapec obdivoval. Rozhodol som sa, že mu to poviem osobne. Tak som prišiel za ním po skončení derby a vravím mu: „Emil, vy ste boli mojím obrovským vzorom, keď som nemal ešte ani pätnásť. A chcel som sa stať takým veľkým futbalistom ako vy.“ „To vážne?“, spytoval sa trochu prekvapene. Zjavne ho to potešilo. Sadli sme si spolu na trávnik, dali sme si jedno pivo a podebatovali sme.“

Justín Javorek odchytil zopár zápasov proti Pažickému v Tatrane Prešov a ČH. „Meno Pažický som prvý raz zaregistroval ako 12 či 13-ročný chlapec na stránkach Štartu, predchodcu denníka Šport. Vtedy sa mi ani nesnívalo o tom, že jedného dňa budem čeliť jeho bombám,“ odpíchal spomienky na ostrostrielcu.

„Mám pocit, že v lige mi gól nedal. Musel som vždy zbystriť pozornosť, keď mal loptu, lebo sa vyznačoval mimoriadne dobrou strelou z diaľky. Bol som svedkom toho, ako Buberníkovi „zariadil“ vylúčenie, ale na Emila mám aj osobnejšiu spomienku. Vtedy už nebol v Slovane, ale si obliekal dres Trenčína. Pricestovali sme tam na zápas s Červenou hviezdou. V jednom momente Jozef Jankech vystrelil z hranice šestnástky, loptu som vyrazil reflexívne na žrd a pretočil som sa padajúc na zem. Nevedel som, kde ju mám a Jirko Tichý na mňa kričí: „Máš ju za chrbtom!“ Bleskovo som sa otočil a schmatol som loptu pred bránkovej čiary. Vstal som a chcel som sa s ňou rozbehnúť. Zrazu som zacítil pri sebe mohutnú postavu. „Kam utekáš, zasran! Nevidíš, že bol gól?“ skríkol na mňa ktosi. Nebol ním nik iný, ako Pažický. Trenčania boli presvedčení, že dali gól a otočení chrbtom sa vracali na svoju polovicu. Rozhodca však nechal pokračovať v hre, loptu som rýchlo vykopol, vpredu sa zabudol Dolfi Scherer, poslal loptu Molnárovi a bol z toho náš gól. Sporný moment sa po zápase ešte dlho rozoberal, tak skoro sme sa nedostali zo štadióna... Po mnohých rokoch som stretol Pažického pri príležitosti nejakej oslavy, už bol chudák na invalidnom vozíku. Zvolá na mňa: „Pod sem! Tak, čo zasran, ako to bolo s tým gólom?“ Mal úžasnú pamäť a sršal optimizmom,“ rozhovori sa Javorek.

„Bol extravagantným futbalistom, ktorý pútal pozornosť. Nielen svojou postavou, charakterom, ale i neuveriteľnou strelbou. Nebola vždy presná, ale zato mimoriadne silná. Keď za bránkou Slovana na Tehelnom nastavovali majstri hodiny, ktosi na nich zakričal: „Dajte pozor, dnes strieda Emil!“ A na tých, ktorí mali na starosti bránu a sieť, zase skríkli: „Poriadne všetko skontrolujte, lebo budú lietať triesky.“ Tradovali sa o ňom mnohé legendy, ale fakt je, že bol postrach brankárov. Neprehliadnuteľná postava, lákadlo pre divákov. Keď sa zo Žiliny vrátil do Slovana, kamelot Vlčan, taký malý chlapík s veľkou hlavou, tuším sa krstným menom volal Štefan, oproti Manderlovi vykrikoval: „Páážický opäť v Bratislave!“

Sokol NV Bratislava z roku 1953, kapitán Pažický uľavo.

Belasí z roku 1954: (zľava) Benedíkovič, Brehouský, Beňa, Čurgaly, Moruay, Gajdoš, Tegelhoff, Vičan, Jajcaj, Reimann, Pažický.

Páážický opäť v Bratislave! Ľudia pribehli a trhali mu noviny z rúk. Začiatkom šesťdesiatych rokov sme hrali ako ČH zápas na San Sire v Miláne s výberom talianskej reprezentácie. Večer sme mali také malé posedenie s Talianmi. Prišiel tam aj Giuseppe Moro, taliansky brankár, ktorý už mal vtedy po kariére a spytuje sa ma: „Kde je Pažický? Čo je s ním?“ Pamätal si, ako mu strelil Emil na Strahove v roku 1953 dva exportné góly,“ zhrnul 81-ročný Javorek svoje spomienky na Pažického.

O Pažickom sa traduje aj iná príhoda, nie však z derby z ČH, ale s Trnavou. Vraj po jednom góle, ktorý dal Capanovi, ako prezývali slávneho brankára Imricha Stacha, ukázal trnavským fanúšikom holý zadok a pred gólmanom utrúsil poznámku: „Imro, niečo ti tam spadlo. Ale neboj sa, bola to iba lopta.“

Tegelhoff, Reimann, Vičan, E. Arpáš, Jajcaj, Brehouský, Čírka, Steiner, Čurgaly, Pažický, Benedikovič – belasi z konca roka 1954.

V DRESE S LEVOM NA PRSIACH

Kanonierske schopnosti Emila Pažického nemohli ujst' zostavovateľom reprezentácie. Mal 21 rokov, keď dostal prvú pozvánku na medzištátny zápas áčka.

Taliani odvracajú loptu po turdej strele Pažického na Strahove.

Na štadióne Československej armády na Strahove sa hral duel Európskeho medzinárodného pohára, predchodcu majstrovstiev Európy, proti Maďarsku. Písal sa 10. apríl 1949. Tréner Štefan Čambal postavil Pažického do päťčlenného útoku hneď po boku Josefa Bicana.

Maďarsko malo už v tom čase veľmi kvalitný tím. Začali sa črtat' prvé kontúry takzvaného Aranycsapatu, v základnej jedenástke sa objavili Bozsik, Zakariás a Puskás, ktorý dal dva góly, jeden z penalty. Československo vybehlo na trávnik v tejto zostave: V. Morávek – Kocourek, Marko, Rubáš – Trnka, V. Pokorný – Hlaváček, Pažický, Bican, Preis, Šimanský. V modrých dresoch, s bielymi ramenami, trenírky boli takisto biele. Mužstvo zahralo vynikajúco a súpera poslalo domov s prehrou 2:5. Štadión zaplnený do posledného miestečka (60-tisíc divákov) nadšene aplaudoval.

S výnimkou Bicana dali góly všetci členovia útočnej formácie – Hlaváček 2, Preis, Šimanský a Pažický po jednom.

Debutantovi Emilovi sa podaril premiérový gól, a to nie hocijaký, po nezadržateľnej hlavičke, nad ktorou sa noviny rozplývali.

V tej chvíli viedlo Československo 5:1. Bolo jasné, že Pažického neminú ďalšie pozvánky do národného tímu.

„Pozvali ma do národného tímu ako mladého zajaca. Nevedel som, čo ma tam čaká. Nominovali ma do zostavy na pravú spojku. Keď sme sa prezliekali v kabíne, naľakal som sa. Nohy sa mi normálne rozklepali, celý som sa triasol. Videl to Pepo Bican a pýta sa ma: 'Co se deje?' 'Mám strach,' priznal som farbu. 'Neboj sa, nič si z toho nerob. Prihrám ti v prvej minúte loptu a už to pôjde,' reagoval Pepo. Tak sa aj stalo, nervozita zo mňa opadla. Našťastie, hrali sme dobre, za pekný výkon sme boli odmenení zaslúženým víťazstvom,“ vrátil sa k svojmu debutu Pažický.

V druhom zápase v prípravnom dueli proti Rumunsku (22. mája 1949), takisto na strahovskom štadióne, Pažický nechýbal a k víťazstvu 3:2 prispel gólom. Pamätným zostane aj duel s Bulharskom, takisto na Strahove, 4. septembra 1949. V tomto zápase nastúpil za hostí Božin Laskov, Emilov spoluhráč a kamarát z belasého dresu. Práve Laskov otvoril skóre zápasu a výborným výkonom sa zaslúžil o výhru Bulharov 3:1. Pažický bol medzi prvými, ktorí mu zablahoželi. *„Darilo sa vám všetkým a najviac tebe. Gratulujem!“* priblížil Pažického slová Laskov. A pridali príhodu, ktorá charakterizovala Emila: *„Ani slova o tom, že ho môj krajan Stankov nakopol a dohrával so zraneným členkom. Taký bol Emil Pažický a medzi nami sa utvoril takmer bratský vzťah.“*

Reprezentanti Československa z roku 1953 - zľava Zemánek, Karel, Stacho, Vlk, L. Pavlouč, Chodák, Pažický, tréner Borhy.

Pažický (s loptou) útočí proti Maďarsku.

Laskov vo svojej knihe Doktor v kopačkách opísal ďalšiu story, ktorá vystihovala Emila: „Hral sa zápas v Plzni. V prvom polčase ho nešetrne nakopol domáci obranca. V kabíne ho ošetrili a lekár prikázal niekoľko dní pokoja, lenže, Bača sa nedal presvedčiť. Zaťal zuby, a po prestávke opäť nastúpil. Dvoma nádhernými strelami strhol víťazstvo na našu stranu. Jeho radosť bola obrovská až dojímavá, veď hoci ledva kríval, celkom jednoznačne rozhodol zápas. Patril medzi tých, ktorí na ostrosť a brutalitu odpovedali technikou, rýchlosťou a presne mierenými strelami. Najmä tými vynikal. Osobitne ich trénoval. Po tréningu si zakaždým pridával ostrostreľbu. Išlo mu to ako nikomu inému. Brankári boli z neho nešťastní.“

V roku 1950 (v lete narukoval na vojnu do ATK Praha) z reprezentačného kádra vypadol a opäť sa v nej objavil v máji 1951, keď v prípravnom dueli s Rumunskom naskočil na trávnik na posledných 5 – 6 minút. Potom nasledovala takmer dvojročná pauza. Dostal šancu v zápase Európskeho medzinárodného pohára, v ktorom Československo privítalo 26. apríla 1953 na štadióne Sparty na Letnej futbalovú veľmoc Taliansko v útoku so slávnym hráčom Juventusu Giampierom Bonipertim, vtedy ešte na začiatku veľkej kariéry.

Bol to Pažického zápas. Dvoma excelentnými gólmi v 79. a v 81. minúte položil Talianov na lopatky.

Gólové prihrávky mu v oboch prípadoch naservíroval kamarát Laskov. Československo triumfovalo 2:0. „Dva dni po zápase som prišla na svet a noviny pisali, že góly venoval práve mne,“ vraví na túto tému Pažického dcéra Ľudmila. Emilova manželka, taktiež Ľudmila, vytiahne v tejto súvislosti zaujímavú informáciu: „Zápas videl na vlastné oči vtedajší čerstvo vymenovaný prezident republiky Antonín Zápotocký, ktorého Emilova hra a jeho góly tak nadchli, že mu poslal ďakovný list. Putoval z ruky do ruky, až sa stratil.“

Po takomto výkone bolo zrejmé, že tréneri s Pažickým rátajú na blížiacu sa kvalifikáciu majstrovstiev sveta 1954. Stal sa neodmysliteľnou súčasťou tímu. Gólmi do siete Rumunska a Švajčiarska (tretím súperom v kvalifikácii bolo Bulharsko) pomohol vybojovať postup na svetový šampionát do Švajčiarska, keď na majstrovstvách sveta cestovalo Československo po šestnástich rokoch.

„Za Švajčiarsko im dali kabáty montgomeráky a obleky,“ odpovedá pani Ľudmila na otázku, akú odmenu dostali československí hráči za postup na svetový šampionát.

V príprave na záverečný turnaj MS to ostrostrelcovi Pažickému poriadne páliło. Proti škótskemu tímu Hibernians dal dva góly, v poslednom prípravnom zápase proti švajčiarskemu Oltenu sa na pätnásťgólovej nádielke podieľal rovnou tretinou.

Zo zápasu proti Maďarsku, Pažický uľavo.

Nástup reprezentácií Československa a Maďarska.

Sám sa o tom rozhovoril takto: „Pripravu sme mali, akú si nemohli snáď dovoliť ani Rusi. Sústreďenie striedalo sústreďenie, domov sme si šli iba vymeniť bielizeň, tréner Karol Borhy si nás pozýval na sústreďenie v jednom kuse. Napríklad zvlášť útočníkov, aby sme päť hodín bez prestávky cvičili strelbu! Až nám z toho hrabalo.“

Lenže vo Švajčiarsku akoby utalo a aj Pažický strelecky mlčal: „Večná škoda týchto majstrovstiev sveta. Vrátili sme sa odtiaľ ako zbití psi. Ja asi zo všetkých najviac, pretože sa mi nestávalo, aby som v dvoch po sebe idúcich zápasoch nedal gól. Lenže, tam som v prvom zápase proti Uruguaju ani poriadne nevystrelil na bránu a v druhom proti Rakúsku som sa k nej ani nepriblížil.“

Pridal takéto resumé: „Už po dvoch zápasoch sme sa vracali domov a schytali sme to zo všetkých strán. Nikto nechcel počúvať, že neustále reorganizácie súťaží a úplná izolácia od sveta nám nepomohli, že neskoro a niekedy aj direktívne zaradený WM systém nie je spásou, keď súper sú zase o kus ďalej.“

Treba však povedať i to, že v tom čase bol Uruguaj futbalovou veľmocou a Rakúsko vychytilo veľmi silnú hráčsku generáciu. A systém turnaja sa ukázal ako veľmi krutý – už po dvoch neúspešných zápasoch nasledovala rozlúčka so šampionátom.

S odstupom rokov sa k turnaju vrátil na stránkach Československého športu Emil Pažický trefnou glosou: „Uruguajčania nám dali dva, Rakúšania päť kusov. V stretnutí proti Uruguaju bol mojím osobným strážcom černochoch Andrade. Už pri pohľade na neho mi nabiehalí zimomriavky. Prehra s favorizovaným Uruguajom 0:2 nebola pohroma. Pred stretnutím s Rakúskom urobilo naše vedenie „tajnú zostavu“ a nik z československých reprezentantov nevedel, či nastúpi. Pred zápasom sme si síce spievali bojové pesničky, no dobojovali sme ako Napoleon v Rusku. Spomínam si, že sme sa pred stretnutím opalovali na ležadlách. Nespálilo nás síce slnko, ale poriadne nás popálili Rakúšania. V priebehu pár minút sme prehrávali 0:3 a ja som sa dovtedy nestretol s loptou. V krajine povestného strelca Wilhelma Tella nám chýbala jeho muška. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že najhoršia je neistota pred veľkými stretnutiami. A skončilo sa to vtedy tak, ako sa vari ináč ani skončiť nemohlo. Akí sme boli pomalí na ihrisku, takí sme boli rýchli pri návrate domov.“

Pažického do reprezentácie po šampionáte vyše roka nezavolali.

V zostave sa objavil opäť 2. októbra 1955 v zápase Európskeho medzinárodného pohára na Strahove proti Maďarsku (1:3). Reprezentačnú derniéru zažil 13. novembra toho istého roku v prípravnom zápase v Sofii, kde Bulhari vyhrali 3:0. Pažický odohral svoj posledný 18. zápas v drese s levom na prsiach. Celkovo zaznamenal 7 gólov.

Mužstvá Československa a Bulharska v roku 1953 na bratislavskom Tehelnom poli.

Nastúpený tím Československa proti Bulharsku v roku 1953 v Bratislave.

Prerušená hra v dueli proti Bulharsku.

Na zemi v dueli so Švajčiarmi.

Švajčiari dvojblokom zahatali Pažickému cestu.

Pažický (úpavo) v zápase so Švajčiarskom.

Pažický (uzadu) v pražskom súboji proti Rumunsku v roku 1953.

Pažický uniká súperovi v zápase Československa proti Dinamu Moskva v roku 1953.

Nastúpení na strahovský zápas proti Taliansku, v ktorom sa Pažický zaskvel dvoma gólmi.

Pažický a spol. idú do boja pod vedením trénerského dua Borhy – Maškarkin.

RODINNÉ PUTÁ

Sedíme v byte na Svätoplukovej
ulici číslo 24 v Bratislave. Skromne
zariadenom, dvojizbovom,
ale legendárnom byte.

Spoločnosť mi robí pani Ľudmila Pažická, manželka nášho legendárneho kanoniera, už v úctyhodnom veku 83 rokov, syn Emil Pažický, pri ďalších stretnutiach sa pridá aj dcéra Ľudmila, ďalším do partie je Vladimír Okánik, synovec legendárneho futbalistu.

Od roku 1956 bol tento nevelký byt domovským prístavom Emila a Ľudmily Pažických. Až do sklonku Emilovho života.

Jeho manželka v ňom býva doteraz. Koľko návštev sa tam za tie roky vystriedalo! V časoch, keď už bola hlava rodiny imobilná, ich výrazne pribúdalo. Futbalové legendy, hráčske, trénerské, funkcionárske i novinárske, priatelia, fanúšikovia, si tam podávali kľučky.

Vo vitríne sú roztrúsené trofeje, ktoré pripomínajú veľké úspechy kariéry ostrostrelca. Vyníma sa medzi nimi lopta s podobizňami členov Klubu ligových kanonierov a k nej patriaca krištáľová. Cena fair play Ivana Chodáka, spomienkové artefakty k životným jubileám – napríklad od Slovenského futbalového zväzu, či Cena predsedu Národnej rady Slovenskej republiky.

Viaceré trofeje a pamätné predmety z úspešnej kariéry kanoniera sa však nezachovali. „Emil bol veľký dobrák, veľa vecí rozdal, podaroval, venoval, ďalšie sme zapožičali novinárom, príbuzným či známym, najmä fotografie, a „zabudli“ ich vrátiť;“ rozpráva jeho manželka.

Už samotné zoznámenie sa pani Ľudmily a Emila by stálo za námet na filmový scenár. „Keďže som hrávala v Bratislave basketbal za klub poštárov – Spoje, a tréningy sme mávali na Tehelnom poli, spoznali sme sa s partiou futbalistov Slovana. Streťávali sme sa s nimi i na bratislavskom Korze,“ rozpráva, ako sa zrodili jej kontakty s hráčmi belasých v časoch, keď bola ešte mladučkým dievčaťom na gymnáziu.

Jedného krásneho dňa zaklopal u nich doma poštár a v ruke držal dve pohľadnice. Boli adresované Lidke, ako Ľudmilu familiárne volali. „Pečiatka pochádzala z Bruselu. Pod pozdravom podpísaný nejaký Pažický a na druhej pohľadnici autogramy všetkých futbalistov belasých. Priznám sa, hráčov Slovana som vtedy, až na Gejzu Šimanského, vôbec nepoznala. Na Korze sme sa zväčša stretávali v skupinkách, nevedela som si k menu priradiť tvár. Ktorý z nich to je? Nemala som ani tušenie ako odosielateľ vyzerá,“ približuje vtedajší stav vecí. Na jednej pohľadnici bol pozdrav od Emila, na druhej všetky podpisy hráčov, ktorí sa vtedy zastavili v Bruseli na potulkách za futbalom. Hoci o ňom slečna Ľudmila vtedy nemala poňatia, Emil si peknú čiernovlásku vyhládol, zohnal si od jej spolužiakov z gymnázia adresu a prekvapil ju pohľadáčkami zo zájazdu.

Mladí a krásni.

„Prešlo pár týždňov. Nedalo mi a zašla som za bratom, ktorý robil typografa v tlačiarňi. Vravím mu, nájdi mi, prosím ťa, fotografiu toho Pažického, nech aspoň viem, ako vyzerá. A tak jednu fotku vytiahol, na ktorej bol holohlavý muž. Zhrozila som sa. Taký škaredý? Bez vlasov? Takého ja nechcem. Bola to fotografia pred odchodu do Mexika, keď sa nechal ostrihať dohola,“ netají pani Ľudmila, že prvý vizuálny dojem z Emila, hoci len prostredníctvom fotografie, nebol najlepší, skôr naopak.

Pažický do poslednej chvíle nevedel, či ho vezmú na zájazd do Mexika. „Reku, aj tak nikam nepôjdem. Bolo leto, slnko pražilo, a tak sme sa s kamarátmi pri kúpaní v Kysuci rozhodli, že sa dáme ostrihať dohola. Doma mi to nejako prejde, povedal som si. Lenže, čo čert nechcel, o pár dní mi zo Slovana oznámili, aby som si zbalil veci a pôjdem s nimi na zájazd,“ vyrozprával, ako prišiel o vlasy.

„Keď sme sa po čase stretli na Korze, vlasy mu už dorástli. Zblížili sme sa, začali sme spolu chodiť a po necelom roku sme sa vzali,“ zhrnie v skratke pani Ľudmila vývoj ich vzťahu a pokračuje v rozprávaní: „Mala som šesťnásť rokov, keď som sa za Emila vydávala. Museli sme si vybaviť na úradoch špeciálne povolenie, aby sme sa mohli vziať. Emil však mal známosti všade, tak sa mu to bez problémov podarilo zariadiť. Potrebovali sme aj súhlas rodičov.“

Na jazyk sa natískala otázka, či sa „museli“ brať. Nestihli sme ju položiť. „Nie, nebola som tehotná, môžete si to vypočítať podľa dátumu narodenia syna,“ predbehla nás s odpoveďou pani Pažická. „Mamka mi vždy prízvukovala, že som sa narodil až o desať mesiacov,“ zahlási syn sediaci obďaleč.

Prečo potom mali tak naponáhlo? „Emil odchádzal na vojenčinu do Armádneho telovýchovného klubu do Prahy, tak sme to chceli stihnúť ešte predtým ako nastúpi na základnú vojenskú službu. Dostal jeden mesiac odklad, ale potom už musel narukovať,“ vysvetľuje pani Pažická.

„Keby ste ju videli zamlada. Bola krásna ako Sophia Lorenová,“ zapojí sa do debaty Pažického synovec Vladimír Okánik. Pozerajúc sa na fotografie pani Ľudmily z jej mladosti, nemôžem nesúhlasiť.

Civilný sobáš sa konal 17. augusta 1950 v Primaciálnom paláci, o dva dni na to cirkevný – v kostole Svätej trojice v Bratislave.

„Mal som parádnu svadbu. „Tebe je ľahko sa zamilovať, keď ťa vezú do kostola v takom parádnom koči,“ vraveli mi zástupcovia. Ten koč bol americký Buick, po slovensky

V rytme tanca.

„bujak“ a k Svätej trojici ma na jeho dvanástsedadlovom chrbte viezol šofér Gustáva Husáka (v tých časoch predseda Zboru povereníkov – pozn. autora) Laco Straka. Bol mi kamarát z nášho kraja. S deťmi jeho šéfa sme kopali spoločne do lopty v tej zamrežovanej záhrade, vtedy sa tam nemotalo toľko ľudí okolo, žiadne tie ochranky, poradcovia či čo. A chlapci boli ako chlapci a tie krízy a konáre sme dorýpali a dokopali spolu. Ale svadba bola pekná! A vydržalo to, hľa, doteraz,” vyrozprával Pažický svadobnú story už po zmene režimu. Necelé dva roky po tom, ako prišiel na svet chlapec Emilko, sa manželom Pažickým narodilo druhé dieťa, dcérka Ľudmila.

Hoci boli už štyria, a premýšľali nad väčším bytom, napokon sa nikam nepresťahovali. „Školy boli blízko, hneď pri dome ihriská, deťom sa na Svätoplukovej páčilo. Bolo to tu pre nich ideálne. Inak sa žilo. Viac sa nosilo kamarátstvo, dnes každý chce zbohatnúť čo najrýchlejšie. Hráči držali spolu, navštevovali sa. K nám tiež chodili, prakticky všetci,” vráti sa pani Ľudmila k starým časom. V lokalite vyrastali viaceré, neskôr slávne postavy československého i slovenského športu, dráhový cyklista Anton Tkáč, hokejista Marián Šťastný či basketbalista Stanislav Kropilák.

„So Stanom Kropilákom sme sa hrávali za domom, hoci on je o štyri roky mladší ako ja. Ja som tiež nastupoval za basketbalový Inter. Dotiahol som to do juniorky, hrávali sme druhú slovenskú ligu,” hovorí Emil Pažický mladší, ktorý vyrástol na 196 centimetrov vysokého chlapa. Pred športom dostalo po strednej škole prednosť vysokoškolské štúdium, vyštudoval ekonómiu, a hoci dovŕšil vek odchodu do dôchodku, stále je predsedom poľnohospodárskeho družstva v bratislavskom Prievose, v ktorom šéfuje už 26 rokov.

„Mali sme tu klziská za domom, jedno hneď na dvore. Mastili sme hokej, organizovali turnaje. Pamätám sa, ako sme zo Silvestra na Nový rok hrali do rána do štvrtej. Domovník nám otvoril práčovňu, aby sme plochu mohli popolievať. Svietili sme si na ľadovú plochu, nechýbali ani mantinely,” načrie do detských liet na Svätoplukovej ulici Emil Pažický mladší.

Pri dome kopala do lopty i jeho sestra. „Rozbila som nejedno okno. Otec už bol na to zvyknutý. Keď prišiel domov, spýtal sa: ‚Dnes ktoré?‘ A už aj zháňal sklo,” pridá sa do debaty dcéra Pažických Ľudmila.

„Manžel často brával deti na tréningy. Kým Emil trénoval, oni si na vedľajšom ihrisku kopali, hrali sa. A ja som aspoň chvíľu mala pokoj. Brával ich aj na hokej,” vraví pani Pažická.

„Tréner Jim Šťastný naučil Emilka nadávať. Nahovoril ho, aby keď pride domov, sa pochválil mame novými slovíčkami. Prišiel za mnou a spustil: pi... kur...! Malý, samozrejme, ani netušil, čo tie slová znamenajú. Aj som sa vtedy na Jima nahnevala,” rozpovie príhodu pani Ľudmila.

Tinedžerka Ľudmila.

„Keď som na druhý deň prišiel na tréning Slovana, ujo Šťastný sa ma so šibalským úsmevom spýtal: „Tak čo ti na to povedala mama?““ zdupľuje mamine rozprávania Emil Pažický mladší.

„Na Slované boli stožiare, kam sa pred zápasmi vyvesovali vlajky. Vedela som sa dobre šplhať a z dlhej chvíle som sa vyšplhala takmer až na vrchol stožiara. Keď ma tam zahliadol otec, skoro stratil reč,“ opisuje príhodu z detstva dcéra Pažických.

Kým pani Ľudmilla futbal predtým veľa nehovoril, po tom, ako sa s Emilom vzali, chodievala na každý domáci zápas manžela.

„Mala som permanentku, podobne ako manželky ostatných futbalistov. Viac ako sledovaniu futbalu sme sa však venovali ženským témam ako varenie, móda či štrikovanie,“ priznáva. Jedným „očkom“ však sledovala aj počinanie si Emila na trávniku. „Na ihrisku bol konfliktný typ, neustále musel merať cestu do Prahy na disciplinárku,“ konštatuje.

Pažickí a rozhodcovia, to bol evergrin, večná téma. Nehádzal ich však do jedného vreca. Našli sa aj takí, ktorých si vážil.

„K mojím obľúbeným patrili Ivan Placek (Pažického krajan z Bytče – pozn. autora), Karol Galba, Martin Macko či Alojz Obtulovič. Tých som si vážil. Vedel som, že mi nekrivdia a nerobia mi zle už dopredu. Ale ak mi rozhodca chcel urobiť zlú náladu tým, že už pred zápasom prišiel ku mne a povedal, „teba poznám, ty si dobrý kvietok, dobrý vtáčik, na teba si musím dať pozor...“ No čo by ste spravili vy? Ak človek cíti krivdu až zosmiešnenie... V takých chvíľach mi preblesklo mysľou: Pri Chlmci, kde sa vlieva Kysuca do Váhu, by som ťa hodil do vody a mal by som svätý pokoj,“ povedal v deväťdesiatych rokoch v relácii televízie VTV, kam si ho pozval legendárny športový komentátor Karol Polák.

Na disciplinárke ho poznali viac ako dôverne. „Prišiel som do Prahy na disciplinárku, jej šéf pán Černý ma vítal so slovami: „Emilko, tak čo si zase vyvedol?“ Porozprával som mu, čo a ako. Nie, nevyhovárал som sa na spôsob „ja nič, ja muzikant“ a že som svätý a nič som nespravil. Priznal som sa, niekedy som dostal trest na týždeň či dva, niekedy som si aj zaslúžil. Vyhovárať sa na Panenku Máriu alebo kdekoho, na to som nebol.“

Manželka Ľudmila poukazuje aj na Emilovu, „druhú“ tvár, mimo futbalových štadiónov: „Akonáhle opustil ihrisko či kabínu, bol z neho úplne iný človek. Mal kamarátske

Brat Ľudmily Pažickej František s manželkou Máriou, v strede Emil Pažický s manželkou Ľudmilou, upravo rodinní priatelia – manželka Koleníčovci.

Vľavo otec Ľudmily Pažickej.

vzťahy i s fanúšikmi Červenej hviezdy, ktorá sa stala v päťdesiatych rokoch najväčším rivalom Slovana. Skamarátil sa s každým, i so smetiárom, nemal problém si dať pivo aj s tým najobyčajnejším človekom. Nikdy netúžil po peniazoch, majetku, aj to čo mal, rozdal. Nevytážil toľko zo svojej slávy, ako niektorí iní hráči.“

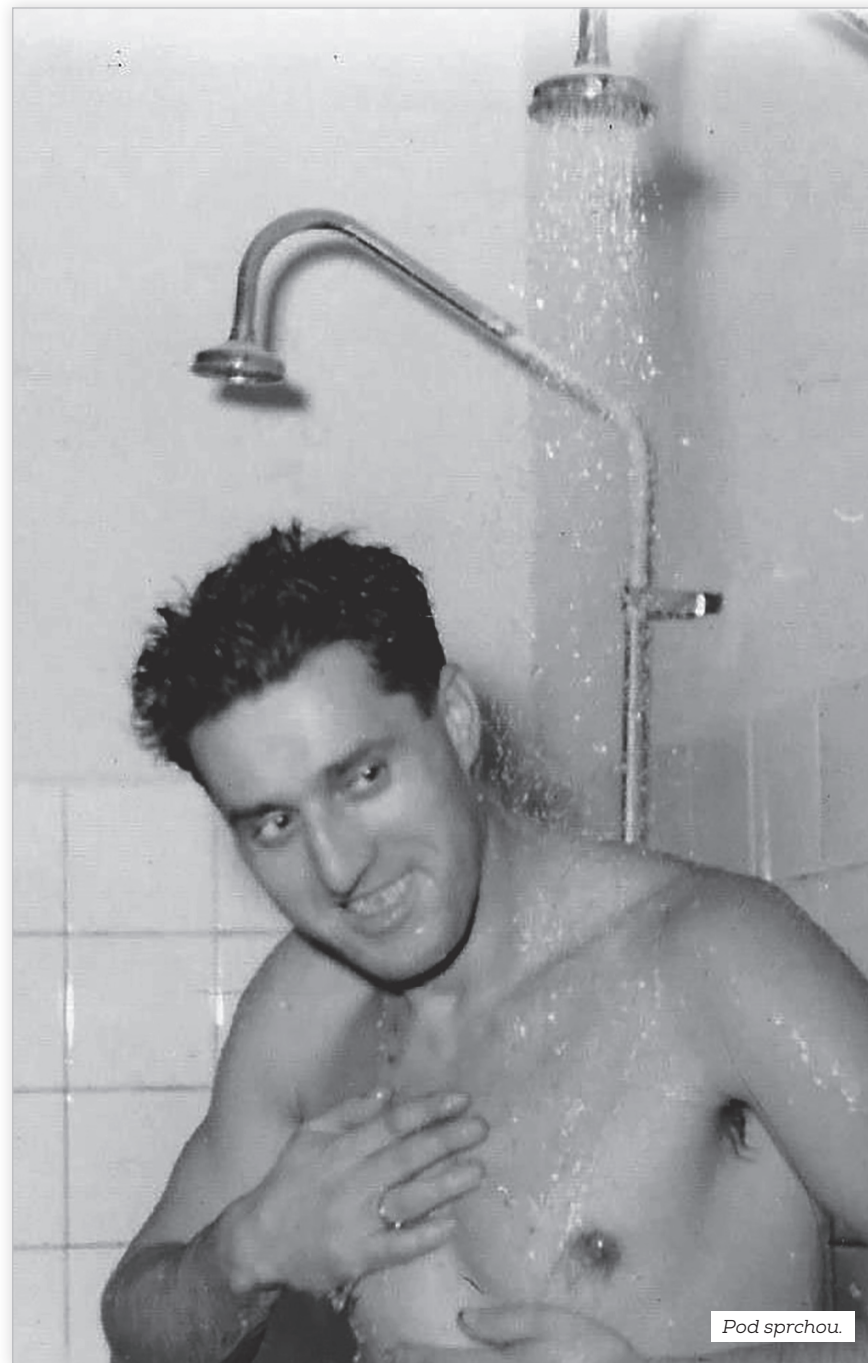
Popularita Emila sa prejavovala nielen v radoch fanúšikov mužského pokolenia. „Musím vám povedať, že ženy na neho leteli. Nestačila som ich odháňať. Telefonovali, vyzváňali... Bolo to Emilovou popularitou,“ smeje sa pri týchto spomienkach Ľudmila Pažická.

Pažický, popri tom, že hral futbal, bol zamestnaný na Ústrednom národnom výbore, kde sa stal jeho oddielový kolega Viliam Schroj garážmajstrom. Aj on mal na starosti dopravnú agendu.

„Ako dieťa som chodil často na návštevu k Pažickým. S jeho synom Emilom sme si kopali loptu v predsieni bytu. Bolo že to buchotu a hurhaja, ale strýkovi to absolútne neprekážalo. Ešte nás aj pri tom povzbudzoval. Pamätám si, ako k nám chodil do Rače, kde sme bývali v rodinnom domčeku. Párkrát prišiel aj so Schrojom, ktorý sa na dvore postavil do brány a ako malý chlapec som mu kopal. Futbal sme milovali, bol to náš život. Môj otec chodil na každý ligový zápas Slovana. V roku 1955 zavitalo do Bratislavy slávne brazílske mužstvo Botafogo na čele s Garrinchom. S bratom ma vzal na tento zápas. A na tribúne som sa v tom dave stratil. Vyhlásili v miestnom rozhlase, aby si ma otec vyzdvihol. Slovan prehral 0:2,“ načrel do spomienok na strýka Vladimír Okánik, ktorý si v doraste zahral za Červenú hviezdu a po odchode z klubu krátko pobudol aj v kádri bratislavského Slovana. V spomínanom dueli proti Botafogu, keď sa na Tehelnom poli tlačilo okolo 55-tisíc divákov, sa na trávniku činil i Pažický a hoci statočne pálił na súperovu bránku – brankár Lugano chytil jeho osem bômb – ani jedna strela neskončila za jeho chrbtom.

„V časoch, keď som už bol dorastencom Červenej hviezdy, mi strýko Emil daroval odznak Slovana. Bol som na to pyšný a zastrčil som si ho na klopu môjho nového saka a poriadne som ho pripevnil, aby som oň neprišiel. Po tréningu, na zastávke autobusu, si to všimol môj tréner v ČH Jozef Hodulík. „Čo to máš na sebe?“, spýtal sa ma, začal mi kmásať sako a vytrhol z neho odznak konkurenčného klubu aj s kúskom látky. Vtedy som sa urazil a začal som sa vyhýbať tréningom v klube,“ rozpráva Pažického synovec.

Pred futbalom u Okánika dostalo v nasledujúcich rokoch prednosť štúdium, ale športu sa nevzdal. Presedlal na futsal, patril medzi priekopníkov tohto športu na Slovensku. Založil futsalový klub 1. MC Rača, za ktorý i hrával, dostali sa do ligy. Odštartoval úspešnú funkcionársku dráhu. Stál dve desaťročia na čele Slovenského zväzu sálového futbalu, zvolili ho za viceprezidenta Európskej únie futbalu (UEFS), pracoval aj v exekutive medzinárodnej federácie futbalu (FIFUSA).

Pod sprchou.

Syn Emila Pažického Emilko.

Synovec Emila Pažického Vladimír Okánik si zakrýva oči pred slnkom, so súrodencami Petrom, Máriou a Júliou.

PAMÄTNÝ ROK 1955 – ÚTEK DO ŽILINY

Po spomenutých udalostiach
v roku 1953, keď káder Slovana
dostal poriadne rany a trhliny,
sa belasí za rok dali opäť dokopy.

Pažický hlavičkuje.

Rok 1954, už pod vedením Leopolda Šťastného, naznačil vzostup a pred ligovým ročníkom 1955 sa Bratislavčania opäť hotovali zaútočiť na majstrovské méty. S pomenovaním Slovan (do názvu klubu sa dostal v roku 1953) a s novou brankárskou posilou Viliamom Schrojkom, s ktorým sa Pažický od začiatku skamarátil a stali sa z nich dobrí priatelia.

A belasý tank Pažický sa dal do pohybu. Z jedenástich jarných vystúpení sa do streleckej listiny zapísal v siedmich zápasoch. Dal dovedna jedenásť gólov z 26 zásahov celého tímu. Streleckú formu potvrdil aj v Spartakiádnom pohári, keď vo finále gólom prispel gólom k víťazstvu nad ÚDA Praha.

Slovanisti verili, že aj na jeseň bude pokračovať v belasom drese v rovnakom rytme a vykope im titul. Lenže počas leta prišlo čosi šokujúce, čo poriadne rozhorúčilo futbalový národ pod Tatrami.

Pažický z noci do rána doslova utiekol z Bratislavy do Žiliny, kde sa dohodol na angažmáne s tamojšou Iskrou.

Noviny mali v uhorkovej sezóne senzáciu, ktorá prišla ako blesk z jasného neba. Aj Československý šport sa snažil dopátrať, čo stálo za šokujúcim odchodom Pažického. Predseda futbalového oddielu Slovana Juríček pre noviny v tejto súvislosti povedal: „Pažický bez jediného oznámenia proste zmizol z Bratislavy. Bez upovedomenia oddielu sa rozhodol odísť z Bratislavy, v zamestnaní nedal ani kvartálnu výpoveď a svoje dôvody odchodu neoznámil ani členom výboru. Za jedinou noc sa vystaňoval zo svojho bytu na Mickiewiczovej ulici a byt hodlal zameniť. Bytové oddelenie ÚNV ho však zapečatilo a vydalo už inému nájomníkovi, podľa výmeru bytového oddelenia ÚNV. Prečo chce Pažický z Bratislavy odísť, nevedno.“

Redakcia oslovila aj samotného hráča. Ten svoje rozhodnutie odísť z Tehelného poľa zdôvodňoval takto: „Po zápase s ÚDA v Brne som odišiel v piatok 29. júla do Žiliny, kde som sa s vedením žilinskej Iskry dohodol o prestupe. Príčin odchodu z Bratislavy som mal niekoľko. V prvom rade, mám v Žiline starú matku a naskytla sa mi možnosť vyštavať si rodinný domček, kde môžem bývať aj s mojou trojčlennou rodinou. Druhým dôvodom je moja nespokojnosť s bratislavským obecnstvom. Nadávky, ktoré padali na moju hlavu počas zápasu i mimo neho, zle pôsobili na moju manželku, sediacu vždy na tribúne. A po tretie, odchádzam do môjho materského oddielu, ktorý je tohto roku vážne ohrozený zostupom. Do Žiliny prideme viacerí a dúfam, že sa nám podarí udržať mužstvo v ďalšom ročníku majstrovstiev republiky. Nemienim už hrať dlhšie ako dva roky (mám 28 rokov) a chcem sa neskôršie venovať trérovaniu Iskry, alebo niektorého iného žilinského mužstva. Viac ani nemám čo k môjmu odchodu povedať.“

Symbolika zo sprievodu v Žiline: takto sa Slovan a Žilina pretahovali o Pažického.

S dokonale prepoteným dresom.

Bolo to naozaj dramatické. Svedčia o tom aj slová pani Pažickej: „Museli sme sa sťahovať v noci, pretože sa niektorým fanúšikom dostalo do uší, že chceme odísť a strážiť výjazdové cesty. Museli sme sa rozdeliť. Najprv som cestovala ja so štvorročným Emilkom. Manžela odviezli autom osobitne. V noci prišlo na Mickieviczovu ulicu, kde sme bývali, sťahovacie vozidlo, do ktorého sa naložili veci z bytu. Keď sa rozvidnievalo, ľudia si to všimli, zhromaždil sa tam hlúček ľudí a dožadovali sa rozhovoru s nami. Chceli zabrániť Emilovmu odchodu.“

Aký bol hlavný dôvod odchodu do Žiliny? „V Považskom Chlmcí sme sa dostali k pozemku a chceli sme si tam vybudovať rodinný domček. Emil dostal za návrat do Žiliny 10-tisíc korún, ktoré sme investovali do pozemku a základov domu. V Žiline nám prideliť veľký štvorizbový byt na Mariánskom námestí, bola to rožná budova pri Katedrále najsvätejšej trojice. Sťahovala som sa do neho aj s mojimi rodičmi,“ odvetila pani Pažická.

Hoci Slovan ťažko niesol, že pred jesennou časťou ligy prišiel sčista-jasna o najlepšieho kanoniera, voľky-nevoľky sa s tým zmieril.

Po polovici súťaže boli belasí v tesnom závесе lídra ÚDA Praha, chceli zaútočiť na titul, ale vedeli, že Pažického góly budú v odvetnej časti súťaže chýbať. Tak aj bolo, kým na jar strelil Slovan 26 gólov, na jeseň iba 15. Nakoniec titul predsa len získal s dvojbodovým náskokom pred pražským tímom.

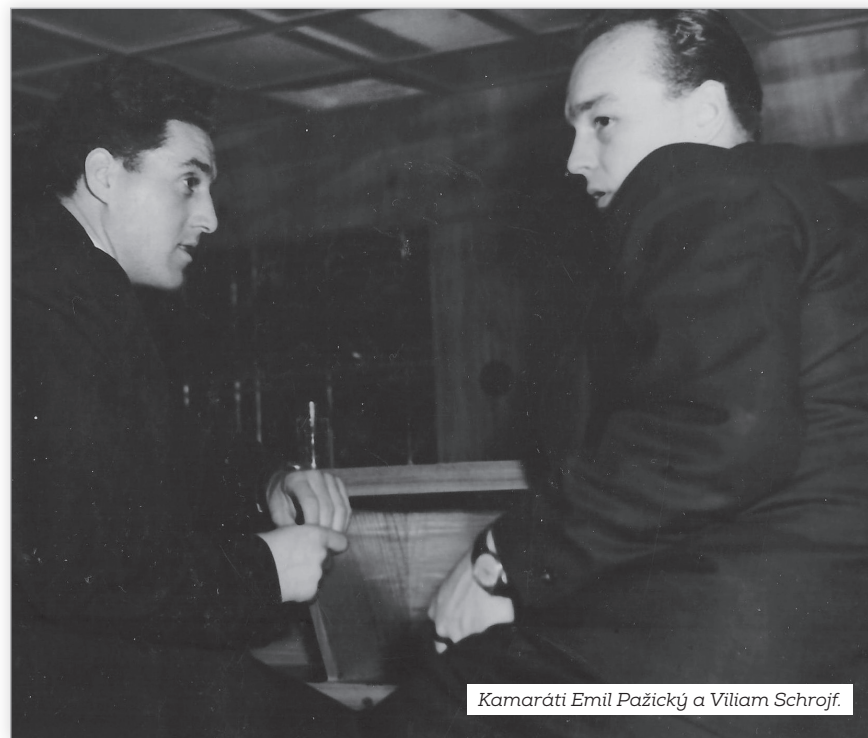
Rok 1955 bol súperením Slovana a ÚDA na všetkých frontoch. Okrem ligy z neho vyšli slovanisti lepšie aj vo finále Spartakiádneho pohára (vo finále zdolali súpera 2:0 gólmi Pažického a Bíleho). Len trojzápas v semifinále Stredoeurópskeho pohára sa skončil v prospech pražského tímu. Po dvoch nerozhodných výsledkoch (0:0 v Prahe a 2:2 v Bratislave) sa hral v pondelok 25. júla 1955 tretí rozhodujúci zápas na neutrálnej pôde v Brne. Slovanisti v ňom súperovi podľahli (1:2) s nedoliečeným Schrojkom v bránke a s Pažickým v útoku, ktorý dohrával duel zranený. O štyri dni nasledoval útek hráča do Žiliny.

Prvá konfrontácia Žiliny so Slovanom po Emilovom návrate na rodnú hrudu sa skončila jednoznačným víťazstvom bratislavského tímu, keď vo vyzývacom finále Pohára SNP triumfoval 5:0. Pažický v zápase dvakrát vypálil na bývalého spoluhráča Schrojfa, ale neprekonal ho.

Na jeseň zachraňoval Pažický Iskrú Žilina v najvyššej súťaži a vďaka osemgólovému príspevku sa mu to podarilo. Hneď v prvom zápase proti favorizovanej ÚDA prispel gólom k remíze 2:2, keď skóroval v 51. minúte hlavou.

Zo zápasu Slovan ÚNV Bratislava - Kladno z roku 1957.

Kamaráti Emil Pažický a Viliam Schroj.

V 8. kole jesene prišiel dlho očakávaný súboj medzi Iskrou Žilina a bratislavským Slovanom. Pochopiteľne, fakt, že sa Pažický predstaví proti, ešte donedávna, spoluhráčom, prilieval olej do ohňa. A na žilinskom štadióne bolo veru rušno, zápas sa nezaobišiel bez diváckych neprístojností, na trávniku lomcovali emócie aj s hráčmi. Emil svojich, donedávna kolegov, nešetril. Hlavou prekonal Viliama Schrojfa, nastrelil aj žrd' jeho bránky. Žilinský tím však prehral 1:2. V záverečných chvíľach zápasu, keď vo vzájomnom súboji brankár Schrojf trochu „nabral“ Pažického, sa medzi kamarátmi, ale v tomto prípade súpermi, poriadne zaískrilo. Strhla sa ostrá a dlhá výmena názorov. Rozhodca, azda zo strachu, že sa udeje čosi horšie, alebo z nerozhodnosti, radšej trikrát fúkol do píšťalky.

Pažický, ktorý mal po jarných jedenástich góloch v drese Slovana na konte 98 ligových gólov, sa dočkal v drese Iskrý jubilejného stého zásahu. Na svoje konto si ho pripísal pri víťazstve (4:0) nad Prešovom. Do Klubu ligových kanonierov sa prepracoval ešte pred svojimi 28. narodeninami.

Pažický sa stal kráľom strelcov ligového ročníka 1955 s devätnástimi presnými zásahmi – jedenástimi v belasom drese a ôsmimi v žilinskom.

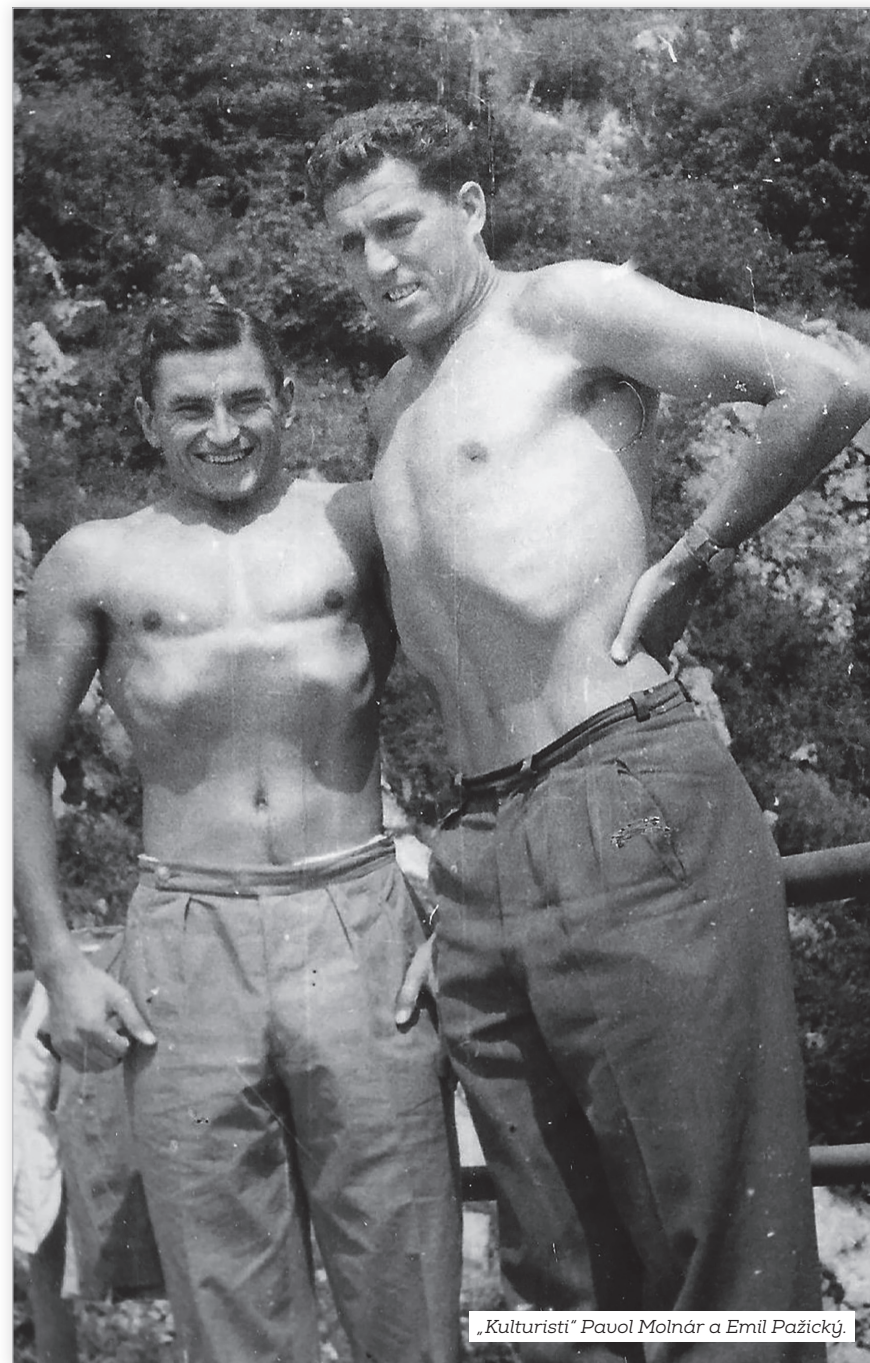
Iskre pomohol ku konečnej 9. priečke, čo znamenalo, že v Žiline sa aj v roku 1956 mohla hrať najvyššia československá súťaž. A mal zásluhu na titule belasých.

Jeho strelecká bilancia vyskočila na 106 ligových gólov. Z vtedy aktívnych hráčov ligy mali na konte vyšší počet zásahov do čierneho len legendárny Emil Bican (vtedy 206) a Jiří Pešek (v tom čase 114).

Po vyše pol roku si to však Pažickí namierili naspäť do Bratislavy. Opäť je namieste otázka, prečo? „Ako rodená Bratislavčanka, ktorá celý dovtedajší život prežila v hlavnom meste, som si nevedela zvyknúť v Žiline. Úprimne povedané, nepáčilo sa mi tam, necítila som sa dobre,“ odpovedá pani Pažická. Nechali rozostavaný dom tak (neskôr ho dostaval brat Emila Pažického) a vybrali sa späť do Bratislavy. Lenže to nebolo len tak...

Keď sa po Žiline rozchýrilo, že Pažickí chcú opustiť mesto i klub, fanúšikovia sa neuveriteľným spôsobom mobilizovali, nechceli si nechať ukradnúť rodinné striebro. Prosili, žiadali, hrozili. Boli rozhodnutí brániť jeho odchodu vlastnými telami.

„Jeden z nich dokonca položil u môjho deda na stôl vkladnú knižku s 30-tisíc korunami, len aby zostal,“ ilustruje Emil Pažický mladší vtedajšiu situáciu. „Myslím, že na tej

„Kulturisti“ Pavol Molnár a Emil Pažický.

vkładnej knižke bolo až 50-tisíc. Odišli sme však a svokor ju vrátil majiteľovi. Napriek tomu sa šírili fámy, že sme si peniaze nechali,” doplní pani Pažická.

Scenár návratu do Bratislavy opäť niesol v sebe prvky úteku. „Mesto sme opúšťali na etapy. Ja som odcestovala ako prvá, ako inak, v noci. Neskôr ma nasledoval syn s mojimi rodičmi. A Emil? Toho strážili ako oko v hlave. Odišiel s mužstvom na sústredenie a až odtiaľ si to namieril okľukou do Bratislavy,” opisuje pani Ľudmila dramatický sled udalostí.

„V noci ušiel, ráno prišiel!” reprodukoval hlasito titulok z novin starý pán kamelot Štefan Vlčan. Žilinský klub odmietol dať súhlas na prestup, za žiadnych okolností nechcel prísť na to, aby si Pažický mohol obliekať belasý dres.

Kedže hráč mal platnú zmluvu s Iskrou, futbalové orgány dali za pravdu žilinskému klubu a pre Pažického vyrubili trest na jeden rok.

„Mali v tom prsty Žilinčania,” pripomína pani Pažická. Vyzeralo to, že v roku 1956 si Pažický nekopne do lopty. Prinajmenšom súťažne. Na ihriskách na jar chýbal. Každému. Fanúšikovia, a nielen tí, volali po jeho omilostení. Prirodzene, aj Slovan tlačil na príslušnú futbalovú sekciu, pričom argumentoval aj tým, že klub bude reprezentovať krajinu na medzinárodnej scéne.

„Celá naša športová verejnosť pozná Pažického. Deti na ulici sa hrajú na „Pažických”, svetová tlač písala o jeho dištancovaní, kvôli nemu zasadala osobitná komisia na futbalovej sekcii Štátneho výboru pre telesnú výchovu a šport (ŠVTVŠ). Najmä slovenská verejnosť sympatizovala s Emilom, keď bol v treste. „Emila je škoda! Emil bude hrať! Pažický musí hrať,” taký bol hlas fanúšikov. O to, aby zase mohol kopat’ do lopty, bojovala verejná mienka, bojovali členovia sekcie SI VTVŠ. Konečne sa podarilo presvedčiť kompetentných činiteľov, že Pažický patrí na naše ihriská, že to s ním nie je také zlé, ako sa vravelo, kde boli „zaujatí” proti nemu,” sumarizoval vývoj Československý šport.

Kompetentné orgány sa napokon rozhodli vypočúť tieto, čoraz väčšou intenzitou znejúce hlasy, a vo „vyššom záujme” Pažickému v lete trest prerušili, zvyšok dištancu odpustili a opäť mohol vybehnúť na trávniky.

Stihol tak prvé historické vystúpenie Slovana v Pohári európskych majstrov. Účasť v tejto novej európskej súťaži si vybojovali slovanisti ako prvý tím z Československa vďaka zisku titulu v roku 1955. Žreb rozhodol, že súperom v 1. kole PEM bude popred-

Pažický s loptou, ktorá sa ocitla v sieti v derby s ČH.

ný európsky vojenský klub z Poľska CWKS Varšava (dnešná Legia). Prvý zápas sa hral na Tehelnom poli 12. septembra 1956. A 45-tisíc divákov bolo svedkom veľkolepého koncertu pána futbalistu Pažického.

„Pažický s postrehom zozadu rozdeľoval lopty, teda dirigoval, a súčasne sa zúčastňoval na zakončení akcii – treba povedať nielen strelbou, ale presnou strelbou,“ chválil ho v referáte Československý šport.

Belasi deklasovali súperu 4:0 a dvoma zásahmi k tomu výdatne prispel Pažický. Najprv hlavou vletel do priameho kopu Júliusa Kováča a trafil presne dolný kút poľskej brány.

Stal sa autorom historického, premiérového gólu v európskych pohároch nielen Slovana, ale zároveň i prvého československého.

Jeho druhý gól sa zrodil po parádnej akcii, keď najprv vyslal vpred po krídle Antónina Bílého, ktorý od postrannej čiary zacentroval na nabiehajúceho Pažického. Ten vypálil ako z kanónu a dal takú prudkú ranu, že brankár Edward Szymkowiak sa iba bezmocne pozeral, ako mu trhá sieť. Vraj po zápase v nej našiel hospodár trhlínu... A to mu ešte rozhodca jeden gól neuznal, takisto aj Venglošovi, po domnelých ofsajdoch.

„Nebol nikde a bol všade. Hral vzadu a strieľal zblízka, a veľmi dobre usmerňoval spoluhráčov. Veru, keby nie týchto vlastností, ktože vie, či by Moravčík stačil na všetko sám,“ dodal Československý šport k famóznemu výkonu Pažického. Vo Varšave Slovan prehral 0:2, ale postup mu neušiel. V 2. kole už neprešiel cez Grasshoppers Zürich (1:0, 0:2).

Krátko na to sa noviny do Pažického poriadne „obuli“. Československý šport dokonca na svojich stránkach uverejnil otvorený list, adresovaný útočníkovi belasých pod titulkom „Píšeme Pažickému“. Zrejme jeho redaktora (pod listom, respektíve článkom, figurovala skratka Československého športu – ČS), respektíve redakciu pomkli k ostrej reakcii Pažického slová, ktoré im pri jednej príležitosti vyhodil na oči: *„Československý šport nečítam. Vy mi len všeličo vyčítate.“*

Noviny vo verejnom liste písali: *„Od zápasu s CWKS nie je s Emilom zase spokojnosť. Nie je s ním spokojný tréner pre slabý výkon i slabšiu snahu, nie je spokojný s jeho výkonom publikum, ktoré sa ho dožadovalo. Za šesťmesačnej prestávky sa ako si stratil futbalista – Pažický, ktorého tisícky ľudí obdivovali pre jeho nebojnosť,“*

Slovan zdolal na jar roku 1957 Hradec Králové 6:0, Pažický v tomto momente pripravoval tretí gól pre Moravčíka, autora hetriku, on dal v zápase jeden gól.

Píšeme Pažickému

„Československý šport nečítam“, povedal nám nedávno Pažický. „Vy mi len všeličo vyčítate“.

Zdalo sa, že týmto sa vzájomný styk našej redakcie s Emilom Pažickým skončí.

Nie, neskončí! Chceli by sme Emilovi adresovať niekoko slov, za ktoré sa hľadám zase nahnevá. Musíme však tak urobiť. Priviedol nás k tomu zápas s Grasshoppers Zürich. A nelen ten. Nútila nás všetky okolnosti, nútil pozorovanie hry, akú Emil produkuje od svojho návratu zo Ziliny.

Celá naša športová verejnosť pozná Pažického. Deti na ulici sa hrajú na „Pažických“, svetová tlač písala o jeho dištancovaní, kvôli nemu bola zasadená osobitná komisia na futbalovej sekcii ŠVTVS:

Najmä slovenská verejnosť sympatizovala s Emilom, keď bol v treste. „Emil bude hrať“, „Emila je škoda!“, „Pažický musí hrať!“, taký bol hlas fanúškov. O to, aby zase mohol kopat do lopty, bojovala verejná mienka, bojovali členovia sekcie ŠVTVS.

Konečne sa podarilo presvedčiť kompetentných činiteľov, že Pažický patrí na naše ihriská, že nie je to s ním tak zlé, ako sa vravelo na miestach, kde boli „za-ujať“ proti nemu.

A skutočnosť?

Od zápasu s CWKS v Bratislave nie je s Emilom zase spokojnosť. Nie je s ním spokojný tréner pre slabý výkon i slabšiu snahu, nie je s jeho výkonom spokojné

publikum, ktoré sa ho dožadovalo. Za šesťmesačnej prestávky sa ako si stratil futbalista – Pažický, ktorému sa tisícky ľudí obdivovali pre jeho nebojnosť, pre krásne strely, ba dokonca pred dištancovaním aj pre techniku.

Vrátil sa nám polovičný Emil. Prvá polovica, tá kladná, sa akosi rozplynula a neustále rozplýva. Pažický nehrá a ani nebojuje. Tým viac sa potom rysuje druhá časť: v zápase s Grasshoppers rozhodca Šeipelt za prvých 5 minút dva razy napomenul Pažického pre skutočne odporné správanie sa. Kde bolo treba vložiť nohu, tam jej nebolo. Za to však bola noha Emila tam, kde to slušnosť nevyžaduje. Je tam ruka, je tam jazyk. Z Emila sa na naše ihriská vrátila – horšia polovica. Futbalové umenie ustupuje umeniu – komedianta.

Radi by sme Emila chválili. Chválili za to, čo robil volakedy dobre. Chválili za to, že dnes už nerobí tie veci, čo robil volakedy a za čo ho potrestali. Karta sa však obracia. V neprospech Emila. Svojím správaním stráca sympatie. Flegmatická hra sa prejavuje v matnom výkone a začína sa rysovať otázka, či jeho miesto je v A mužstve.

Nie, Emil! To si dnes nemôžeš dovoliť. Trpezlivosť možno provokovať iba raz. Publikum sa od teba odvracia. Ak sa nespamätáš, už sa nikdy neobráti k tebe tvárou. (ČS)

List, ktorý adresoval Československý šport na svojich stránkach Emilovi Pažickému.

priebojnosť, krásne strely, ba dokonca pred dištancovaním aj pre techniku. Vrátil sa nám polovičný Emil. Prvá polovica, tá kladná, sa akosi rozplýva. Pažický nehrá a ani nebojuje. Tým viac sa potom rysuje druhá časť: v zápase s Grasshoppersom rozhodca Seipelt za prvých päť minút dva razy napomenul Pažického pre skutočne odporne správanie sa. Kde bolo treba vložiť nohu, tam jej nebolo. Zato však bola noha Emila tam, kde to slušnosť nevyžaduje. Je tam ruka, je tam jazyk. Z Emila sa na naše ihriská vrátila – horšia polovička. Futbalové umenie ustupuje umeniu – komedianta.”

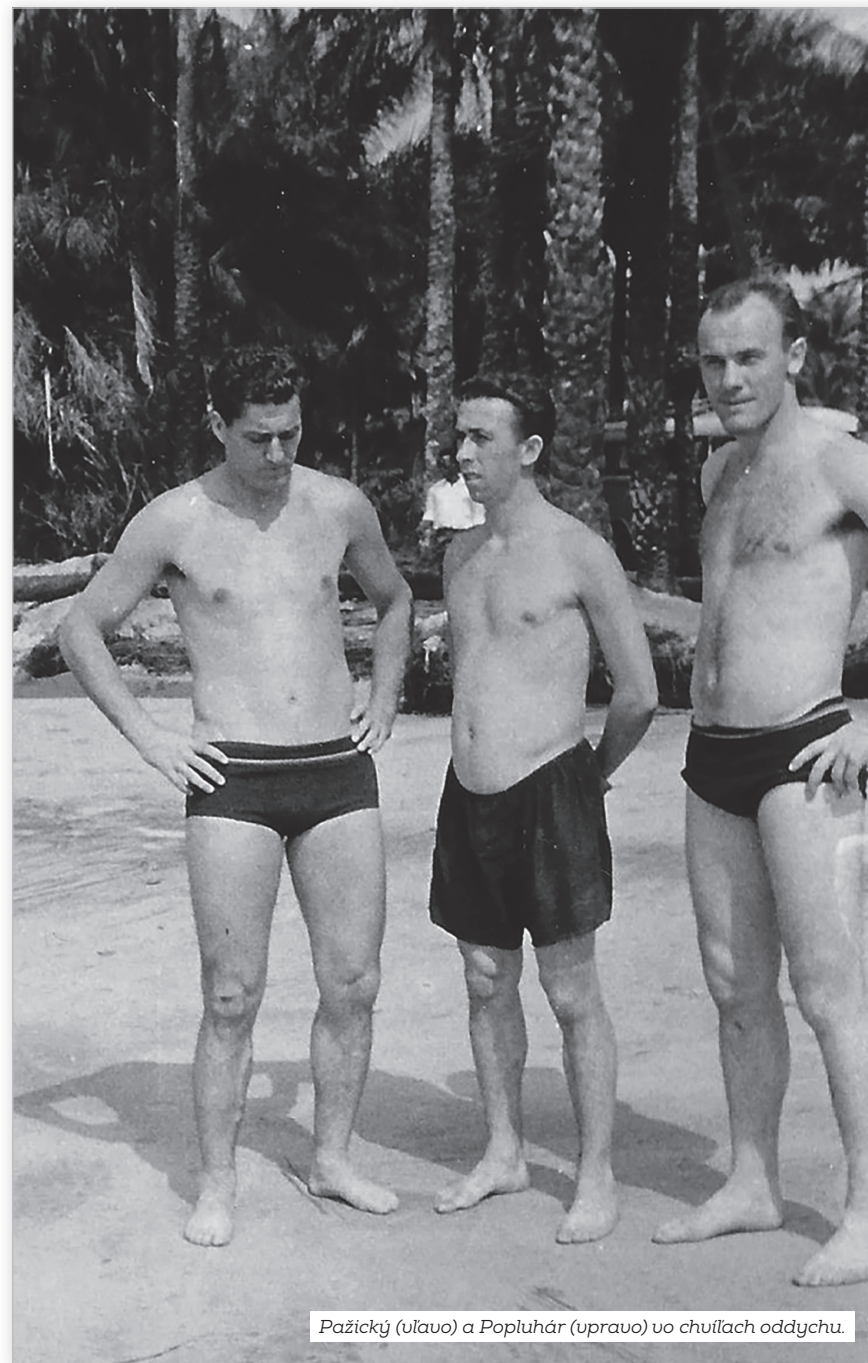
A v závere ešte podčiarkli: „Radi by sme Emila chválili. Chválili za to, čo robil voľakedy dobre. Chválili za to, že už nerobí veci, čo robil voľakedy, za ktoré ho potrestali. Karta sa však obracia. V neprospech Emila. Svojím správaním stráca sympatie. Flegmatická hra sa prejavuje v matnom výkone a začína sa rysovať otázka, či jeho miesto je v A-mužstve. Nie, Emil! To si dnes nemôžeš dovoliť. Trpezlivosť možno provokovať iba raz. Publikum sa od teba odvracia. Ak sa nespamätáš, už sa nikdy neobrátia k tebe tvárou!”

Vyzeralo to na vojnu medzi novinami a hráčom. Nemala však dlhé trvanie. Vojnovú „sekeru” rýchlo zakopali.

Emil bol skvelým spoločníkom na rozhovory, jeho farbisté rozprávania a príbehy mu novinári „zobali z ruky”. A čitatelia – fanúšikovia riadky z jeho úst hltali.

Na jeseň 1956 stihol dať Pažický za Slovan 5 ligových gólov, jeden aj do siete Dynama Žilina. Slovan finišoval na druhom mieste tabuľky.

Nasledujúce roky však neboli pre belasých a ani pre Pažického príliš úspešné. V rokoch 1957 – 1960 ani jeden z trénerov, ktorý sezónu na Tehelnom poli začínal, ju nedokončil. Emilovi to príliš nestrieľalo. V ročníku 1957/1958 (prešlo sa na systém jeseň – jar) dal iba tri góly (Slovan finišoval štvrtý), v sezóne 1958/1959 len dva (belasí skončili na 8. priečke). Lepšie to bolo v ročníku 1959/1960, keď tím z Tehelného poľa, aj s príspevom osemgólového Pažického, iba o dva body zaostal za senzačným majstrom Spartakom Hradec Králové, ktorý vyhral ligu ako nováčik. Na jeseň 1960 sa už Pažický v zostave Slovana neobjavoval.

Pažický (vľavo) a Popluhár (upravo) vo chvíľach oddychu.

Koncom roka 1960 ohlásil prestup do Trenčína. Stal sa hráčom TJ Jednota Trenčín.

Trenčín sa po prvej polovici súťaže ocitol v blízkosti pásma zostupu – patrila mu dvanásť priečka v 14-člennej lige. Na konte mal chudobných desať bodov.

V klube prišlo po polovici sezóny k zemetraseniu, keď z funkcie predsedu futbalového oddielu odstúpil Jozef Krasuľa (oficiálne pre zdravotné dôvody), nahradil ho Jozef Kvasnica. Nepružný 42-členný (!) výbor zúžili na 13 členov. Vymenili aj trénera, keď Josefa Ludla nahradil Karol Bučko.

Na zlom postavení mužstva mali niečo zmeniť nové posily. Jedným z nich bol Emil Pažický. V príprave sa ukazoval veľmi dobre, všetko nasvedčovalo tomu, že opäť získava streleckú formu. V každom z troch prípravných zápasov strelil po dva góly.

Svoj premiérový, a ako sa neskôr ukázalo, aj derniérový ligový gól za Trenčín, strelil do siete Tatrána Prešov v 2. jarnom kole, keď premenil pokutový kop. Potom prišiel prípravný zápas v Žiline, v ktorom sa zranil. A už sa z neho úplne nikdy nezotavil. S Jednotou to išlo dolu vodou. Nešťastné trináste miesto znamenalo zostup. Pažický po skončení sezóny zavesil kopačky na klinec. Posledným ligovým vystúpením bol duel z 21. mája 1961.

Jedným z jeho spoluhráčov v Trenčíne bol aj o desať rokov mladší Jozef Jankech, neskôr úspešný tréner, ktorý viedol i slovenskú reprezentáciu. „Či sa pamätám na Emila? Akoby nie?“, reagoval Jankech v októbri 2017 pri vyslovení mena Pažický, len dva týždne pred svojimi 80. narodeninami. „Výborný futbalista, vynikajúci človek. Môžem o ňom hovoriť iba v dobrom. Nemilosrdný zakončovateľ, v šestnástke veľmi nebezpečný. Mal pravú nohu, ľavú, hlavičku... Trénoval s nami dvakrát týždenne. Zostával na ihrisku aj po skončení tréningu, aby piloval zakončenie, strelbu. Keďže som mal dobrú kopaciu techniku, vybral si práve mňa, aby som mu centroval z ľavej i pravej strany. Tak som mu posielal lopty a on zakončoval: pravou nohou, ľavou, hlavou, volejom – na veľa spôsobov. Po každom tréningu sme to nacvičovali 15 - 20 minút. Zostali sme v kontakte aj po tom, ako sa s Trenčínom rozlúčil. Stretol som sa s ním viackrát aj v Bratislave v „jeho“ reštaurácii na Hviezdoslavovom námestí. Neskôr bol, žiaľ, pripútaný na invalidný vozík. Keď som prišiel trénovať do Bratislavy slovenskú reprezentáciu, jeho dcéra pracovala na sekretariáte Slovenského futbalového zväzu.“

Rok 1961 znamenal koniec Pažického futbalovej kariéry. Zaradil sa do bežného pracovného života. Kamarát, ktorý šéfoval v maďarskej reštaurácii, z neho urobil svojho zástupcu. Bol to veľmi dobrý, dnes by sme povedali, priam strategický marketingový

Z ligového duelu proti Ústí nad Labem v roku 1959.

tah. Meno slávneho hráča ťahalo klientov do podniku, medzi ktorými – ako inak – bolo veľa futbalových fanúšikov či bývalých spoluhráčov. Emil ešte svojho času v Žiline absolvoval dvojročnú obchodnú školu, takže nebol nekvalifikovanou pracovnou silou.

„Chodili sme tam celé mužstvo, na obedy, niekedy aj na večeru. Posedeli sme, po-debatovali. Bolo tam príjemne,“ potvrdzuje Anton Urban, bývalý Emilov spoluhráč. Neskôr pracoval v Pezinskej viede pod Michalskou bránou. Tieto zariadenia patrili v socialistických časoch pod RAJ (Reštaurácia a jedálne). Pažický, späť s futbalom prakticky od detstva, však nemohol bez tohto športu byť. Začal sa popri práci venovať trénovaniu menších klubov, v nižších súťažiach. Medzi prvými, v ktorých odštartoval trénerskú kariéru, boli telovýchovné jednoty Slavoj Piešťany a Slavoj Vinohrady – Stavokombinát Bratislava. Pomáhal futbalu aj v Devínskej Novej Vsi, či Hornej Potôni na Žitnom ostrove.

V roku 1966 si vyskúšal trénerský chlebič za riekou Morava v meste Kopřivnice – opäť popri zamestnaní, ktoré si našiel v tamojšej „tatrovke“ na úseku dopravy. Neskôr po návrate domov pracoval istý čas aj v bratislavskom závode Tatry.

V roku 1967 prikývol ponuke futbalového oddielu pod hlavičkou Švermových železiarní z Podbrezovej, kde jednu sezónu viedol tamojších futbalistov. „Raz sme hrali prípravný zápas, bol som mladý, 18-19 ročný hráč Dolného Kubína a nastúpili sme proti Podbrezovej. Náš tréner sa ma po zápase pýta: ‚Vieš kto je ten pán, ktorý sedí na lavičke súpera?‘ Vravím mu, že nemám tušenie. Bol to pán Pažický. Tak som prišiel za ním, predstavil som sa a podal mu ruku,“ spomína na prvé stretnutie s Emilom Pažickým Dušan Galis.

Do Bratislavy sa z Podbrezovej vrátil v časoch, keď jej ulice brázdili tanky.

Poslednou trénerskou štáciou Pažického bola TJ Jednota Dunajská Streda, kde počas sezóny 1969/1970 striedal Jozefa Kmeťa. Potom už začala úradovať nelútostná choroba...

Slovania na colnej prehliadke v roku 1960 - zľava Schrojff, Pažický.

Páli Pažický.

Tento ligový zápas Slovana proti Brnu z jari 1960 sa skončil víťazstvom bratislavského mužstva 2:0.

KEĎ PREPUKLA CHOROBA

Na konci šesťdesiatych rokov trénoval Emil Pažický futbalistov Dúnajskej Stredy. „Idem autom domov a odrazu cítim, že – necítim nohu. Brzda, plyn...“ rozprával o prvých symptómoch choroby, ktorá neskôr u neho prepukla v plnej intenzite.

Pažických Emilova ťažká choroba nerozdelila, rodina sa ešte viac zomkla.

„Na námestí SNP v Bratislave opravovali električkové koľaje. Chcel prejsť na druhú stranu, nadvihol nohu, prekážku ale nedokázal prekročiť. Potkol sa a spadol. Spytoval sa sám seba: ‚Doparoma, čo sa to so mnou deje?‘ Boli to prvé signály, že čosi s ním nie je v poriadku. Operovali mu krčové žily a začali sa jeho problémy,“ vraví syn Emil.

„Strácal rovnováhu, ťažko sa mu kráčalo, krok mal nesúmerný. Zavše sa aj zatackal, ako keby mal vypité,“ spomína pani Pažická. „Potom som už nikam nechodil, radšej som sedel doma, lebo ľudia vraveli: ‚Pozrite, Pažický je znova opitý!‘“ rozprával po rokoch Pažický. „Na moje narodeniny – štrnásteho októbra sedemdesiateho roku – som išiel prvý raz do nemocnice,“ dodal.

Trvalo hodnú chvíľu, kým lekári určili diagnózu: „Vzali ho do nemocnice na Mickiewiczovej ulici. Strávil tam niekoľko týždňov, dostal samostatnú izbu, dokonca s televízorom. Najprv si mysleli, že to má od hlavičkovania do lopty. Špekulovali, či za tým nie je nejaká exotická nákaza, ktorú mohol „chytiť“ napríklad na zájazde s mužstvom Slovana do Afriky,“ pokračuje v rozprávaní pani Ľudmila.

Po náfukoch do hlavy a lumbálnych punkciách prišla hrozná diagnóza – skleróza multiplex!

Chronické ochorenie centrálneho nervového systému. Nevyliečiteľná choroba, ktorá postihuje najmä končatiny. V tých časoch sa o tejto chorobe vedelo málo. Dnes sa už vie podstatne viac, ale lekári ho vyliečiť stále nedokážu, len spomaliť či zmierniť priebeh. Prichádza pri nej k výraznému obmedzeniu ohybnosti, až k ochrnutiu.

„Môže to postihnúť každého. Mňa zasiahla v najlepších rokoch. Skleróza multiplex. Nik nemal o tom predstavu, z čoho a ako vzniká. Dostal som sa do rúk výbornej lekárky, so zlatými rukami. Mala ich také jemné, že som pri diagnostikovaní necítil skoro žiadnu bolesť. Keď som sa jej spytoval, ako dlho môžem s touto diagnózou žiť, odpovedala mi, že niekoľko mesiacov, alebo aj dvadsať rokov,“ takto s odstupom rokov priblížil Pažický chvíle, keď sa ocitol zoči-voči neutešenej perspektíve.

Spočiatku ešte vedel s námahou urobiť zopár krokov, lenže nohy potom definitívne vypovedali poslušnosť. Od roku 1973 bol Emil Pažický odkázaný na invalidný vozík. Lenže choroba sa nezastavila pri nohách, postupovala vyššie a po dolných končatinách paralyzovala aj horné. V tomto štádiu už potreboval plnú opateru najbližších – predovšetkým manželky, a samozrejme, pomáhali aj deti. Mal veľkú radosť z vnukov. Spoločnosť mu robili dcérine deti Martinko a Michaela, takisto synove Ivanka a Miško. Tí boli a stále sú – už v dospelom veku – hrdí na svojho slávneho starého otca.

Emil sa živo zaujímal o to, čo sa deje vo svete.

„Pracovala som na Bottovej ulici u výrobcu pneumatík Barum ako účtovníčka. Našťastie, mala som skvelých šéfov, ktorí mali pochopenie pre túto neľahkú situáciu, a umožnili mi aj dvakrát denne si odskočiť domov na neďalekú Svätoplukovu ulicu do nášho bytu. Viackrát som musela Emila preložiť, aj v noci. Bol mohutný chlap, ťažký, nevládala som ho dvíhať. Keď bol u nás vnuk, vtedy mal nejakých desať rokov, vyliezol na váľandu, chytil Emila pod pazuchu a spoločnými silami sme ho zdvihli,“ pripomína strastiplné časy pani Pažická.

Pomoc prišla z druhej strany rieky Morava. „Bola to nejaká firma z Ostravy, ktorá vyrobila špeciálny zdvihák s reťazami a sedadlom. Myslím, že to bola iniciatíva fanúšikov, ktorí prispeli aj finančnou zbierkou k jeho zhotoveniu. Vďaka tomuto zariadeniu som to mala jednoduchšie pri manipulácii. Obracali sa nás z rôznych kútov republiky ľudia, ktorých príbuzní mali podobné problémy, a chceli informácie o zdviháku. Dodnes je funkčný, syn ho má odložený v garáži,“ vytiahne pani Ľudmila ďalšiu čriepku z mozaiky životnej drámy. „Pýtala som sa vtedy lekárky, ako dlho môže pacient s takouto chorobou žiť. Povedala, že týždeň, rok i desať rokov. Všetci manželovi spolupacienti na Kramároch boli mladší ako on. A Emil z nich žil najdlhšie. Všetkých prežil.“

„Hoci pohybové ústrojenstvo, nohy i ruky mal paralyzované, všetky orgány fungovali otcovi ako hodinky. Mozog, srdce, pľúca, obličky... Sám sa ale nedokázal najesť, keď sa chcel napiť, musel skloniť hlavu k poháru, prípadne si pomohol slamkou. Nemohol bez pomoci na toaletu...“ konštatuje syn Emil.

„Ešte aj krvný tlak mal veľmi dobrý, dokonca aj v čase, keď umieral. Televízne kanály sa naučil prepínať nosom,“ vraví pani Pažická.

„Nielen nosom, ale aj zubami,“ určite by ju doplnil Emil. Bard športovej žurnalistiky Ján Novák, s ktorým boli dobrí priatelia, sa pri jednej z početných návštev Pažického opýtal: „Emil, keď som k vám včera telefonoval domov, ozval si sa mi v telefóne ty a vravel si, že si doma sám. Ako je možné, že si zdvihol slúchadlo?“

„Starká, poď že sem, ukážeme to Janovi!“ A Novák s nemým úžasom sledoval, čo sa dialo a to, čo videl, opísal takto: „Pani Pažická postaví na roh stola telefón, na milimeter presne, v potrebnom uhle. Emil sediaci v kresle skloní hlavu, zubami zdvihne slúchadlo, položí ho mimo vidlice...“

„Bol vzorný pacient. Nestážoval sa, nereptal. Vyžaroval z neho nekonečný optimizmus. Napriek svojmu beznádejnému stavu stále veril, že sa z toho dostane,“ pripomenie úžasnú životnú silu manžela pani Pažická.

Jeho psychiku vždy vzpružili návštevy, ktoré boli u Pažických na dennom poriadku.

V strede Emil Pažický, ulavo jeho syn Emil.

Pažický s vnukom Martinkom a unučkou Michaelkou.

„Chodili mnohí. Anton Urban, Jozef Vengloš, Vojtech Jankovič, Karol Tibenský, Božin Laskov, Anton Moravčík, Ján Greššo, Martin Janec, Pavol Molnár a mnohí ďalší. Najčastejšie však Michal Benedíkovič. Ten prišiel každý týždeň,” vymenuje aspoň zopár mien z dlhého zoznamu.

„Na chodbe pri dverách sme mali skrinku na plyn. Tam som nechávala kľúče od nášho bytu. Poštárka, ale aj návštevy vedeli, že ich tam nájdú a môžu si otvoriť dvere. Našu kuchyňu poznali ako vlastnú, vzali si poháre, urobili si kávičku, prípadne si naliali trocha vína. Keď odchádzali, kľúče vrátili na pôvodné miesto na chodbe. Dnes? Už by to nešlo. Okradnú vás aj na pravé poludnie,” opisuje pani Ľudmila.

„Emil dostával invalidný dôchodok sedemsto korún. Keď hral futbal, za víťazstvo platili 200 korún, za remízu stovku, plus kalorické. Mal sa neskôršie narodiť. Nežili sme nad pomery,” pripomína pani Pažická časy, keď v Československu futbalistovi nehrozilo, aby zbohatol. Prvé auto si zadovážil na sklonku kariéry. Vtedy sa priamo kúpiť ani nedalo, len na poukaz. Primátor Bratislavy mu ho podaroval k 33. narodeninám. Pravdaže, poukaz, nie auto. Bola to značka Octavia a stála 28-tisíc korún československých. Pažickí toľko peňazí nemali, museli si požičať.

„Bolo to dobré autíčko. Najradšej sme s rodinou chodili do Lábu k tamajšiemu jazzeru,” pripomenul v jednom rozhovore Pažický.

Emil si začal stavať chatu v Kalinkove. Toto jeho úsilie prerušila choroba, a tak ju dostaval syn. Neskôr ju však Pažickým (rovnaký osud postihol aj ďalšie domčeky) vlastnili pre vodné dielo Gabčíkovo.

Choroba sa prihlásila o slovo.

V KLUBE LIGOVÝCH KANONIEROV, CENA FAIR PLAY

V roku 1971 prišiel spolupracovník týždenníka Gól Ľuboš Jeřábek s nápadom – podľa sovietskeho vzoru – založiť Klub ligových kanonierov, ktorí v najvyšších súťažiach strelili sto gólov.

Pani Ľudmila pózuje s manželom a s loptou, na ktorej sú vyobrazené portréty členov Klubu ligových kanonierov.

O rok redakcia myšlienku pretavila do praxe. Medzi prvými 22 hráčmi, ktorí mali nárok vstúpiť do elitného klubu, bol aj Emil Pažický. Ten ako prvý Slovák nastriegal sto gólov v československej lige po druhej svetovej vojne. K tejto méte sa mu podarilo prepracovať za deväť rokov.

Za Slovan skóroval podľa záznamov Klubu ligových kanonierov (KLK) 77-krát. Niektoré zdroje uvádzajú, že za bratislavský klub dal „iba“ 76 gólov, ďalšie evidujú 81. Sporné je i to, či zarátavať Pažického presné zásahy v ročníku 1948 (aj tu sa zdroje rozchádzajú – niektoré uvádzajú 3, iné 4 góly), ktorý sa pre administratívny zásah skončil po 13. kole. Isté je, že Pažického povojnovú gólovú porciu za Slovan prekonal až stogólový Ján Čapkovič, ktorý strieľal góly za belasých v rokoch 1968 – 1977.

Pri vstupe do Klubu ligových kanonierov narátali Pažickému 123 gólov, neskôr číslo zmenili na 124, ktoré dnes svieti pri jeho mene.

Dopracoval sa k nim podľa KLK takto: v žilinskom drese 32 gólov, v ATK Praha 14, v bratislavskom Slovane 77 a v Jednote Trenčín 1.

Okrem Pažického sa honorom stovkára mohli popýšiť pri založení Klubu ligových kanonierov už len traja hráči zo Slovenska – Ladislav Pavlovič, Jozef Adamec a Anton Moravčík. Adolfa Scherera dopísali na zoznam až v roku 1989, ako emigrant dovtedy nesmel na listine figurovať (podobné to bolo pri Čechovi Josefovi Kadrabovi).

A tak do Prahy pozvali 20 kanonierov, ktorí dostali odznak stovkára, člena Klubu ligových kanonierov. V tom čase už Pažického kváril choroba postupujúca závratnou rýchlosťou, a tak sa na slávnostnom akte nemohol zúčastniť. Odznak i diplom mu priniesol do Bratislavy Anton Moravčík, 109-gólový člen KLK, ktorý v Slovane hrával s Pažickým šesť rokov.

Organizátori vyrobili aj špeciálnu loptu s kreslenými podobizňami jednotlivých hráčov i krásnu krištáľovú loptu. Obe opatruje Pažického manželka. „Tá s podobizňami hráčov je už dosť vyšúchaná, ale určite by sa dala zreparovať,“ vraví.

„Bolo mojím šťastím, že som sa dostal do Slovana a že som mohol počas mojej futbalovej kariéry podarovať súperom 124 „banánov“,“ sumarizoval útočník svoju streleckú bilanciu.

Ktorého brankára prekonával najťažšie? „Nemal som rád Doda Reimanna. Patril medzi tých málo brankárov, ktorým nie a nie dať gól. Keď sme sa stali spoluhráčmi,

oblúbil som si ho. Vedel som, že žiadnu srandu ani dobrú zábavu nepokazí. A ako brankár bol ozaj kvalitný.“

V byte Pažických bolo rušno. Nie prvý raz. Tentoraz však bola atmosféra iná, slávnostná, výnimočná. Nový rok 1995 ukrojil zo seba prvé januárové týždne. Na dvere zaklopal prezident Slovenského futbalového zväzu Milan Služanič, spolu s predsedom Národnej rady SR Ivanom Gašparovičom a trénerom Jozefom Venglošom. A za nimi prichádzali ďalší vzácní hostia. Bol ich plný byt. Spoluhráči, tréneri, funkcionári, novinári.

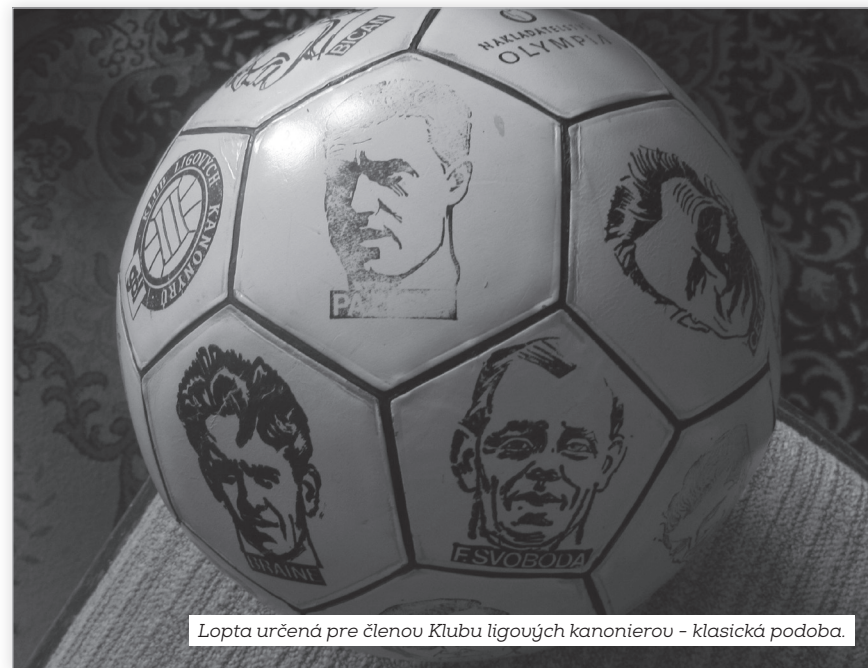
Pažickému sa dostali cti, keď sa ocitol medzi prvými tromi ocenenými v premiérovom ročníku Ceny fair play MUDr. Ivana Chodáka za rok 1994.

Udelili mu ju za celoživotný prínos a vklad do futbalu. Pre zlý zdravotný stav sa Pažický nemohol zúčastniť na slávnosti v Dolnom Kubíne (konala sa 20. januára 1995), ale Dolnokubínčanom sa prihovril aspoň prostredníctvom videozáznamu a zožal mohutný aplauz.

Pri mikrofóne televízneho komentátora Karola Poláka vyrozprával príhodu z trávnik, hodnú nositeľa Ceny fair play. „Prvý raz som hral za národný tím za hranicami, priateľský zápas v Paríži (13. novembra 1949). Prudká lopta trafila rozhodcu do oblasti žalúdka. Stál som blízko, hádam na pol kroka, a ešte som ho stihol zachytiť ako padal. V náručí som ho vynášal z ihriska za postrannú čiaru. Bol to Angličan, volal sa Evans (celým menom William H. Evans – poznámka autora). Položil som ho na zem pri postrannej čiare. Vošiel do mňa strach, reku, ešte ma títo kapitalisti obvinia, že som mu niečo spravil. Tak som radšej zdúchol preč. Bol som však milo prekvapený, po zápase sa pri mne pristavil, podal mi ruku a poďakoval sa mi za to, že som mu pomohol.“

Zaspomínal si aj na Ivana Chodáka: „Takých ľudí ako on, je na svete málo, veľmi málo. Ako športovec, človek i lekár bol vynikajúci.“

Hoci na trávniku Pažický nepoznal brata, forsíroval zásady férovej hry. „Nebál som sa hrať v Prešove či v Kladne, kde boli chlapci ostrí ako britva. Boli však féroví. Neuznávam však, keď niekto kope cez členky, ťahá za dres. To nemá s futbalom nič spoločné. Iste, neraz som si zarečnil na ihrisku, ale futbalista je na ňom na to, aby hral. Aby tímy ukázali ľuďom dobrý futbal a vyhrávali, to je dôležité.“

Lopta určená pre členov Klubu ligových kanonierov – klasická podoba.

Lopta určená pre členov Klubu ligových kanonierov – krištáľová podoba.

Raz v derby s ČH chcel rozhodca vylúčiť súperovho hráča Dezidera Cimru. Pažický prišiel za arbitrom a takto sa mu prihovril: „Nevylučuj ho! ČH čakajú ťažké zápasy, je to reprezentant.“ A čuduj sa svete, rozhodca Pažického poslúchol.

Svoj údel niesol statočne.

Na tému smútok ako 70-ročný jubilant povedal. „Čože to je smútok? Zvykneš si za dvadsaťsedem rokov. V samote, občas poprerušovanej milými návštevami. Vždy som bol optimistom, zostal som ním. Smútok? Veď ho máme každý. Jeden taký, druhý onaký. Bolesť duše je vecou – súkromnou. Koho mám viniť z mojich útrap? Komu sa pomstiť? Vo chvíľach smútku na mňa zaútočí démon melanchólie. Odožnením ho! Už roky-rokúce takto bojujeme. Nie, čo nás boli, je naša vec. Nepatrí sa chodiť na trh s tovarom, ktorému vravíme ťažkosť, trápenie, trýzeň, bolesť. So všetkým treba zápasiť potichučky, v sebe, nikoho tým nezťažovať...“

Káder Československa pred novembrovým duelom 1949 vo Francúzsku, v ktorom Pažický vyniesol z trávnik zdravotne indisponovaného rozhodcu na rukách.

Z fotoalbumu členov Klubu ligových kanonierov.

Cena fair play MUDr. Ivana Chodáka pre Emila Pažického za rok 1994.

Venované Emilovi Pažickému.

SPOMIENKY NA PAŽICKÉHO

Anton Urban, žijúca belasá legenda, ktorý s Pažickým prežil viacero rokov na Tehelnom poli, začal rozprávanie o Emilovi takto: „Musím povedať, že Emilko Pažický bol jeden z velikánov nielen vtedajšej doby, ale vôbec histórie československého futbalu. Keby hral dnes, aj dnes by bol výnimočný, aj dnes by bol kráľ.“

S kamarátom, redaktorom Športu Jánom Novákom.

Ako videl Pažického v kontexte belasého kolektívu a systému hry? „Tréner Jim Šťastný vedel nájsť pre každého hráča vo svojom systéme optimálne miesto. Emilovi najviac sedela pozícia takpovediac koncového hráča. Bombardér, strelec, bojovník. Keď jeho spoluhráči nevedeli v tiesni, čo urobiť, komu prihrať, poslali loptu tam, kde by sa mohol vyskytovať Pažický. Aj keď Emil v nevýhodnej pozícii nevyhral súboj, vždy sa lopty aspoň dotkol, posunul ju trebárs hlavou. A hráč si mohol povedať: ‚Vidiš, prihrál som mu!‘ Na hrote bol nesmierne dravý a súpermi najviac otlkaný. Systém hry sa menil, vyvíjal, najprv sa hralo v rozostavení 2-3-5, potom sa prešlo na 3-2-5, mužstvá začali hrať so stopérmi a tí útočníkov poriadne „mydlili“. Pažický vynikal ako dokonalý strelec i všestranný hráč. Mohol by hrať pokojne stopéra, ale na hrote sa stal nedostihnuteľný, výnimočný. Velikán, na ktorého boli hrdí všetci futbaloví priaznivci, všetci Slováci.“

Na tému Pažického prezývok spustí: „Jim Šťastný mu dal po príchode prezývku Bača, jednak preto, že prišiel z hôľ a salašov od Žiliny a navyše mal trocha ťarbavú chôdzu. Neskôr mu vymyslel takú rodinnejšiu, Zuboš. Mal totiž krásny úsmev. Keď naširoko roztiahol ústa, bolo mu vidno všetky zuby. Zakaždým, keď prišiel za rozhodcom, ich takto vyceril. Každé rozhodnutie arbitra „vydebatúval“. Tréner Šťastný na neho z ľavičky kričal: ‚Zuboš, budeš už ticho! Necháš toho rozhodcu!‘“.

Ako si uchoval v pamäti Emila – človeka?

„Povahovo bol nesmierne priateľský. Mimoriadna osobnosť, človek, ikona. Chodili sme k nemu na návštevy, napriek ťažkému zdravotnému hendikepu nestrácal dobrú náladu. Keď som pracoval ako tajomník Slovana, spolu s fanklubom, sme zariadili, aby ho priviezli na štadión na zápasy belasých, vyviezli s vozičkom na tribúnu, našli sme mu miestečko pri lôžach. Chceli sme mu dať najavo, že je stále súčasťou klubu. Bolo vyznamenaním pre každého funkcionára či hráča, keď nás poctil svojou prítomnosťou.“

Podobne ako Urban, aj Jozef Vengloš patril v päťdesiatych rokoch medzi Pažického spoluhráčov na Tehelnom poli. „Je to jedna z našich najvýraznejších futbalových osobností. Vedel si poradiť v kritických situáciách. Dokázal obísť spoluhráča, zniesť tvrdú hru od súperov. Bol skutočnou osobnosťou. Ako stredopoliarovi sa mi podarilo prihrať mu na nejaké góly. Jeho prednosťou bol výber miesta, pohotovosť. Vyznačoval sa oduševnenosťou. Bol veľmi obľúbený, s priateľskou povahou. Debaty s rozhodcami tiež patrili ku koloritu jeho osobnosti. Bol jedinečný a svojský. Priniesol do futbalu oddanosť. Bolo nám ho veľmi ľúto a zostali sme zronení, že takýto človek sa musel borieť s takou ťažkou chorobou. Statočne to však niesol. Ak by som to mal zhrnúť, Emil bol komplexná osobnosť. Vzácný človek, vzácný kamarát. Vynikajúci hráč, ktorý vedel všetko. Emil bol jeden z najväčších,“ hodnotil Vengloš fenomén menom Pažický.

Pažický s fotoaparátom, vedľa neho tréner Slovana József Ember, druhý zľava Jozef Vengloš.

V reprezentačnom drese na Tehelnom poli.

Adolf Scherer vzhladal k Pažickému ako k veľkému vzoru.

Neskôr sa i on stal kolosálnym strelcom. „Bol tvrdý i tvrdohlavý. Každého naokolo karhal, vyhrešil, sfúkol. Avšak, iba na ihrisku. Po zápase sa premenil na najmilšieho a najpriateľskejšieho človeka na svete. Ale góly veru dávať vedel! Pažický bol vždy Pažický. Stroj na góly. V Slovane, v Žiline i v československej reprezentácii. Mal o jedenásť rokov viac ako ja, v kluboch sme súperili medzi sebou, v reprezentácii sme sa už nestretli. Nikdy som si ho neprestal vážiť. Pre mňa to bolo vždy veľké meno a také aj zostalo.“

Ľudovít Cvetler pri Pažickom zbieral prvé skúsenosti v áčku ako mladé futbalové ucho: „Bol veľký strelec a ja som sa pri ňom učil. Vždy som si ho vážil. Keď už som s ním hrával, prízvukoval mi, aby som mu dával presné prihrávky. „Lajko, ty len pekne utekaj, centruj a góly budem dávať ja,“ kládol mi na srdce. Takže som utekal, nahrával a úctivo som mu vykal. Až keď som dal svoj prvý ligový gól, mi povedal: „Odteraz si môžeme tykať, pretože začínaš byť ako my.“

Živé spomienky na Pažického má z Tehelného poľa Jozef Obert, ktorý mal to šťastie byť v jednej šatni i v tíme s Emilom: „Som rád, že som mal tú česť zahrať si s ním v jednom mužstve. Výborný kamarát, super futbalista, ktorý pútal na ihrisku pozornosť a ocitol sa v centre záujmu súpera i publika. Áno, vadal sa s rozhodcami, bola to jeho doména. Inak by to nebol Pažický. Všetky prihrávky tímu museli smerovať na neho, on už vedel, ako s nimi naložiť. Posielal som mu ich aj ja a podarilo sa mi nahráť na zopár jeho gólov. Niektorým vynadal, keď nedostal od nich dobrú prihrávku, ale mne nie, boli sme kamaráti (smiech). A zostali sme nimi do konca jeho života, aj v časoch, keď ho postihla choroba. Navštevovali sme ho spoločne s Jožkom Venglošom. Veľmi statočne znášal rany osudu, ako hráč bol k sebe tvrdý, a platilo to i v tomto prípade. Silná osobnosť. Nezabudnuteľný človek.“

Jozef Kšiňan, nestor slovenskej športovej žurnalistiky, pozorne sledoval celý prierez Pažického futbalovou kariérou. „Upútal ma tým, že do každého súboja, do každej situácie, šiel celým telom. Ak sa o nejakom futbalistovi dalo povedať, že je tank, potom o Pažickom stopercentne. Bol ohromne pribojný, využíval svoju postavu. Vletel do toho. Vďaka takémuto spôsobu hry dával góly. Jeho sila sa neprejavovala iba tým, že triafal sieť spoza šestnástky, ale napríklad dokázal skórovať hlavou z hranice pokutového územia. Podarilo sa mu to aj v medžištátnom zápase. Bolo mu jedno, či kopne pravou nohou, alebo ľavou, či sa do lopty oprie hlavou, išlo vskutku o všestranného strelca. Po čase sa z hrotu útoku sťahoval viac dozadu, odkiaľ dokázal dobre rozdávať lopty, hral konštruktívneho hráča, čo by ste od futbalistu, ktorý sa zdal na prvý pohľad neohrabaný, nečakali. Bol to veľký hráč. A útok Laskov, Pažický, Tegelhoff, Šimanský, Preis? Nasúkali plné vrecia gólov! A hrali akoby naspamäť.“

V charakteristike ostrostrelca pokračoval takto: „V súkromí bol skvelý chlapec, nepokazil žiadnu zábavu. Kam prišiel, vniesol dobrú náladu, pohodu. Veselý chlapík, ktorý zapadol do každého kolektívu. Pred zápasmi zase do neho vnášal bojovú atmosféru. Burcoval všetkých, aby do toho šli s takou vervou ako on. Hoci ho okopávali ako vrece, nikdy rovnakou mincou neodplácal. Nikdy nebol vylúčený za to, že by niekomu vrátil úder. Rozhodcovia ho posielali von za neustále protesty a reklamácie, Pažický sa s nimi hádal. Nik ho nemohol túto zlú vlastnosť odnaučiť. Ja som mu to tiež hovoril: „Emil, prečo to robíš, čo tým dosiahneš? Vidiš, aké to má dôsledky!“ Nedal si povedať. Od nikoho. Neskôr som sledoval s veľkou lútosťou, ako zdravotne upadal, až bol úplne paralyzovaný. Taký chlapisko, predtým zdravý ako buk. Chodili sme za ním, keď mal narodeniny, výročia, spoločne s futbalovými funkcionármi. Nikdy nestrácal optimizmus. A jeho manželka sa o neho ohromne starala, veľmi šikovná žena.“

Známy športový novinár a publicista Eugen Magda si na Emila zaspomínal prostredníctvom článku v Korzáre: „Bol chlap ako hora. Veselý, vari vždy s dobrou náladou. Človeku sa ani nechce veriť, ako choroba pokorila tohto siláka. Často oslavovaný strelec gólov, ale aj kritizovaný za niektoré predčasné odchody pod sprchy. Po skončení aktívnej činnosti bol neraz hosťom mužstva redakcie bratislavského Československého športu na pohostinných zápasoch v Západoslovenskom kraji. Pravda, na ihrisko nastupoval už len ako brankár, pretože podlomené zdravie začalo limitovať jeho možnosti. Medzi tromi žrdami však nestál len formálne. Ako útočník dobre poznal strelecké triky, preto ho nebolo ľahké prekonať. Bývalý obávaný kanonier vedel spoločnosť dobre zabávať, no netajil, že sa na ihrisku niekedy pozabudol, a tak bolo z toho zle-nedobre. Priznal, že po vylúčení sa najviac obával príchodu domov, lebo pani manželka mu vždy prehovorila do duše, ale zato, aj keď to znie ironicky, na disciplinárke bol z previnilcov pomaly najvítanejším hosťom. Nikdy nič neprekrúcal, chlapsky si priznal svoju vinu, čo kati za pražským zeleným stolom považovali neraz za poľahčujúcu okolnosť. Tým, že uľahčil komisii prácu, na rozdiel od iných dostával zväčša miernejšie tresty. Dlhoročný bratislavský kamelot pán Vlčan, ktorý predával dennú tlač oproti Manderláku, už mal zmapované, kedy odbyt ide najlepšie. Predaj z času na čas pokrýval, a keď sa útočník Slovana náhodou objavil v jeho blízkosti, hneď aj zareagoval: „Pán Pažický urobte niečo, lebo ľudia nekupujú noviny.“

Pri príležitosti Pažického sedemdesiatky na jeho počesť usporiadali na Tehelnom poli benefičný zápas.

Futbalové dresy si obliekli viaceré legendy československého futbalu, bývalí Emilovi spoluhráči i protihráči, ale aj zástupcovia generácií, ktoré nasledovali po ňom. Herec Marián Slovák zaspieval „a capella“ krásnu clivú pieseň. Starí páni Slovana jeden za druhým prichádzali za Emilom, sediacom na vozíku a rad radom ho objímali, priložili líce k lícu...

Nechýbala ani hokejová legenda Jozef Golonka: „Keď som chodieval ako hokejista na futbal, bol to pôžitok pozerat' sa na neho. Hlavne strely z jeho parkety, spoza šestnástky, boli životunebezpečné. Ak mu sadla rana, bol to gól.“

Ján Popluhár, belasý spoluhráč, slovenský futbalista 20. storočia, mal o Pažickom taktiež vysokú mienku. „Bol to borec, ktorý dokázal pomôcť mužstvu v najťažšej chvíli. Nie problémový hráč, ale za niektoré priestupky občas pykal. Pramenili z toho, že futbal veľmi prežíval a užíval si ho plnými dúškami. Nesmierne tíziadostivý, chcel vždy vyhrať všetkými povolenými prostriedkami. Bol však aj mojím súperom, keď hrával v drese Žiliny. Takého výnimočného útočníka, zakončovateľa je však lepšie mať vždy vo svojom mužstve, pretože sa ťažko bránil. Chodieval som za ním, keď ho postihla choroba. Debatovali sme najmä o futbale, ktorý sledoval iba cez médiá. Obdivoval som, akú chuť a elán žiť si zachoval vo svojom neradosnom údele, aké široké spektrum záujmov si tak dlho udržal,“ charakterizoval ikonického strelca.

„Takáto choroba by psychicky zničila mnohých pacientov, viem to z dlhoročnej praxe. A u neho? Koľko rokov prežil na vozičku a hlava mu stále perfektne myslela. Zrejme vďaka jeho športovej vôli, bolo to v ňom, a je to neuveriteľné,“ povedal o Pažickom kardiochirurg, profesor Viliam Fischer.

O svojom vzťahu k belasým farbám pri príležitosti svojich 70. narodenín Emil Pažický na Slované v televíznom rozhovore povedal. „Sú to moje farby. Dali mi futbalový život, na Slované som prežil to najkrajšie, čo v tom živote bolo. Dobrý futbal i dobrých ľudí. Naučili ma láske k futbalu a ľuďom. Najradšej si spomínam na prvú generáciu hráčov – Dodo Reimann, Baláži, Mišo Vičan, Benedikovič, Laskov, Preis, Šimanský, Tegelhoﬀ, Karel... Najlepší a najschopnejší tréner, ktorý futbalu rozumel a vedel o ňom všetko, poznal dušu futbalistu i človeka, bol Jim Šťastný. Pestoval v nás lásku k futbalu a k ľuďom.“

O legendárnom trénerovi belasých porozprával veľa zaujímavého: „Mám na neho veľmi dobré spomienky. Naučil ma mnohému a jeho zásluhou som sa dostal aj do reprezentačného mužstva. Jim neveril v zranenia.

Raz som mal členok opuchnutý horšie ako papuču, musel som však prísť na tréning a aspoň krivkajúc sa špacírovať po tráve.

Alebo ďalšia historka. Mali sme hrať v mojom rodnom meste. Šťastný vedel, že sa tam na mňa chystajú. „Emilo, ty budeš stáť celý zápas pri rohovej zástavke, a ani sa nepohneš, nech by sa čokoľvek dialo,“ prikázal mi. Bolo to bláznovstvo! Žilínčania,

moji rodáci, sa z toho išli zbláznit' a strážili ma celý zápas traja-štyria, Krásnohorským počnúc, ani sa od mňa nepohli. Medzitým bol stred poľa prázdny, slovanisti všade prechádzali ako maslom a oni vyfasovali šesť „banánov“, v tom bol ten vtip.“

Keď sa Pažický lúčil s futbalovou kariérou, bilancoval ju takto: „Dal som futbalu všetko, čo som v sebe mal, viac sa už nedalo. Zápas som bral vždy poctivo, nestalo sa mi, že by som šiel na stretnutie nepripravený, alebo mal zlú životosprávu. Obetoval som futbalu všetko. Vysedávať po kaviarňach sa mi protivilo. Veľký vplyv, na to, že som hodne povyrástol, mali aj tréneri. Futbal mi bol zábavou, potešením, pekným zážitkom. Pochodil som s „koženou“ pol sveta. Zásluhou futbalu som sa dostal aj na MS do Švajčiarska, pobehal som mnoho ihrísk doma i v cudzine. Na trávniku som bol výbušný, prchký. Všetko som hlboko prežíval, až to bolo niekedy na škodu veci a nie raz som bol i nerozvážny. Súper mal o mňa vždy záujem už i pre moju postavu. Nikdy som sa však nebál karambolu, nevedel som, čo je strach zo súpera, z obecenstva alebo z rozhodcu.“

V televízii sa rád díval hlavne na futbal, ale pozrel si i ďalšie športy: „Mám rád každý šport, fandím každému športovcovi. A keď to našim nejde, neviem prečo, zmocní sa ma pocit, že je to preto, že sa na nich dívam. A tak sa stáva, že v takej chvíli radšej vypnem televízor, aby sa im prinavrátilo šťastie.“

Čo želaľ futbalistom, svojim nasledovníkom? „Aby boli jedna futbalová rodina a dopriali si navzájom kúšťik futbalového šťastia. V súčasnom futbale mi chýba viac kolegiality, úprimnosti. To azda najviac.“

Starí páni (Old boys) ŠK Slovan Bratislava.

PO BOKU DUBČEKA A DUBOVSKÉHO

Keď Slovan získal v roku 1992 pod vedením trénera Dušana Galisa titul majstra Československa po sedemnástich rokoch, posledný federálny, na Tehelnom poli sa objavil Alexander Dubček, po nežnej revolúcii znovuzrodený symbol pražskej jari. V čestnej lóži v jeho tesnej blízkosti sa vynímal Emil Pažický. Legenda vedľa legendy.

Hoci pripútaný desiatročia k invalidnému vozíku, Pažického myseľ zostala čistá.

„Pamätám si ich z tribúny, ako sedeli vedľa seba,“ zdupľuje Dušan Galis a pokračuje: „Otec mi o pánovi Pažickom rozprával, ako videl na vlastné oči v nejakom zápase, neviem či v Ružomberku alebo v Žiline, keď z 25 metrov vypálil takú bombu, že drevená žrd sa ešte dlho chvela. Pre môjho otca bol boh. Mladí útočníci, i ja som patrili medzi nich, sa mu chceli podobat'. Bola to ikona Slovana, ako napríklad Bobby Charlton v Manchestri United. Myslím si, že si takéto osobnosti treba pripomínať aj súčasnej mladšej generácii hráčov, ktorá nevie, kto boli títo futbalisti.“

Pani Pažická spomínala, že raz k nim prišiel na návštevu Galis a venoval im 10-tisíc korún. „Navštívil som Pažických doma v byte, už ani neviem s kým, tuším to bolo pri nejakom Emilovom jubileu. Pre mňa bola veľká česť sedieť vedľa neho. Je pravda, že som mu nejaké peniaze odovzdal. Neviem presne z akého zdroja boli, asi z pokút, ktoré sa v Slovane vyzbierali počas sezóny. Tie sme na Tehelnom poli zvykli rozdať pomocnému technickému personálu. V tomto prípade putovali pánovi Pažickému, ktorý sa, žiaľ, na dlhé roky ocitol na vozičku.“

Momentka z odovzdávania trofeje pre posledného československého majstra zo Slovenska sa po záverečnom stretnutí s Vítkovicami vryla do pamäti televízному komentátorovi Miroslavovi Michalechovi: „Hráči vtedy preberali majstrovský pohár na takej plechovej strieške pri starej tribúne Tehelného poľa. Peťo Dubovský na ňu vyšiel, vzal pohár do rúk, zdvihol ho pred fanúšikmi nad hlavu, potom sa nečakane otočil a odovzdal ho Emilovi Pažickému, ktorý tam bol, bohužiaľ, iba na vozičku.“

Na oslavy titulu do Charlie centra belasí pozvali aj Emila.

Niekdajší kanonier belasých sa stretol s najlepším ligovým strelcom ročníka 1991/1992, 27-gólovým Petrom Dubovským. A mali si čo povedať.

Aj pán Emil hovoril o Petrovi s veľkým uznaním. Hoci Dubovský nikdy nevidel Pažického hrať, veľa o ňom počul a jeho meno vyslovoval s rešpektom. Dubček, Dubovský, Pažický. Všetci traja sa už pobrali tam – hore.

„Nikdy neklam, vždy hovor pravdu!“ Tieto slová kládol Emil Pažický svojmu synovi na srdce. Futbal miloval. Do konca svojho života. „Díval sa na každý futbalový prenos v televízii. Náš syn to mal po ňom,“ povie pani Pažická. Manželovi často pripravila jeho obľúbené bryndzové halušky, či navarila hustej baranej polievky, na ktorej si pochutil.

Šibalský úsmev mu z tváre nikdy nezmizol.

Obdivuhodná rodina, ktorá sa v nešťastí ešte viac zomkla. Pani Ľudmila sa s nemiernou vytrvalosťou a láskou starala o nevládneho manžela cez tri desaťročia.

Od prvých príznakov choroby po Emilov odchod na onen svet uplynulo bezmála 34 rokov. Pani Ľudmila do litery naplnila svoj manželský sľub, ktorý vyriekla 16-ročná pred oltárom a pri Emilovi v roku 1950. A síce, že ho „*nikdy neopustí ani v šťastí, ani v nešťastí, ani v zdraví, ani v chorobe a bude ho milovať a čtiť po všetky dni svojho života.*“ Prežili spolu 53 rokov. Krásnych i ťažkých.

Ťažko chorého manžela opatrovala až do konca jeho života. Posledný polrok sa Emilov mentálny stav prudko zhoršil. „*Chvilami už nepoznával ani najbližších,*“ spomína na posledné mesiace života otca dcéra Ľudmila. Tento svet opustil v neskorý piatkový večer, 21. novembra 2003 vo veku 76 rokov. Zomrel v ružinovskej nemocnici. Odpočíva na Martinskom cintoríne v Bratislave. Niekoľko týždňov predtým, ako uzrela svetlo sveta táto kniha, 14. októbra 2017, by sa bol dožil deväťdesiatky. Všetkým chýba, pochopiteľne, najviac najbližším. „*Zvykneme si na jeho pamiatku doma zapáliť sviečku,*“ hovorí Pažického dcéra.

Na ulici kráľa Svätopluka v Bratislave žil kráľ futbalových ihrísk Pažický.

Žiaľ, posledných tridsať rokov života sa jeho nedobrovoľným „trónom“ stal invalidný vozík. Emil však zostal nezlomný ako tie Svätoplukove prúty. Choroba síce zaútočila celou silou, premohla telo, ale nie ducha.

Príbeh o legende menom Emil Pažický je neuveriteľný, ale pritom skutočný. A naskrz pravdivý.

Žena, ktorá si zaslúži obdiv – Ľudmila Pažická.

Ľudmila Pažická staršia a Ľudmila Pažická mladšia.

RESUME

Emil Pažický (14 October 1927 – 21 November 2003) was one of the most prolific forwards and goalscorers in the history of the football club ŠK Slovan Bratislava. The native of Považský Chlmec nearby Žilina joined the club in 1948 from ŠK Žilina. With the exception of the basic military service at ATK Prague (1950 – 1952) and a short return to Iskra Žilina (in summer 1955) he stayed in Slovan until 1960 scoring 76 goals to help the club to win three titles. He was one of the first to join the elite Club of league goalscorers in Czechoslovakia, who have managed to score 100 or more goals in the highest football division. His scoring record features 124 goals.

He was the best goalscorer of Czechoslovakian championship in 1955 with 19 goals. He played for the national team of Czechoslovakia 18 times (7 goals) representing at the World Cup 1954 in Switzerland. He finished his football career in 1961 with Jednota Trenčín. As a coach he worked with several clubs in lower divisions. For the last 30 years of his life, he was wheelchair-bound due to being diagnosed with multiple sclerosis, however he has always remained optimistic. Holder of the Fair play prize of M. D. Ivan Chodák (1994) in Slovakia.

NAJVÄČŠIE ÚSPECHY A ŠTATISTICKÉ ÚDAJE

EMIL PAŽICKÝ HRÁČSKA KARIÉRA

REPREZENTÁCIA :

A-mužstvo: Československo (1949 – 1955, 18 zápasov/7 gólov)

KLUBY:

1945 – 1948 ŠK Žilina
1948 – 1950 ZSJ Sokol NV Bratislava
1950 – 1952 ATK Praha
1952 – 1955 ZSJ Sokol NV Bratislava,
od roku 1953 pod názvom DŠO ÚNV Slovan Bratislava
1955 – Iskra Slovena Žilina
1956 – 1960 TJ Slovan ÚNV Bratislava
1961 – TJ Jednota Trenčín

ÚSPECHY :

Účastník majstrovstiev sveta 1954

Trikrát majster Československa so Slovanom Bratislava – pod názvami ZSJ Sokol NV Bratislava, respektive DŠO ÚNV Bratislava (1949, 1950, 1955)

Kráľ strelcov československej ligy (1955) – 19 gólov

Člen klubu ligových kanonierov – 124 gólov

MAJSTROVSKÉ SEZÓNY V DRESE SLOVANA BRATISLAVA:

1948 *	4 zápasy	3 góly	(Náhradná súťaž)
1949	24 zápasov	19 gólov	(I. liga)
1950	4 zápasy	1 gól	(I. liga)
1952	6 zápasov	10 gólov	(I. liga)
1953	13 zápasov	9 gólov	(I. liga)
1954	22 zápasov	9 gólov	(I. liga)
1955	11 zápasov	11 gólov	(I. liga)
1956	11 zápasov	4 góly	(I. liga)
1957 – 1958	11 zápasov	3 góly	(I. liga)
1958 – 1959	19 zápasov	2 góly	(I. liga)
1959 – 1960	18 zápasov	8 gólov	(I. liga)
1960 – 1961	neodohral žiaden zápas		

Spolu za Slovan Bratislava 139 ligových zápasov / 76 gólov

* ročník nie je zahrnutý vo výslednej štatistike zápasov a gólov

EMIL PAŽICKÝ TRÉNEĽSKÁ KARIÉRA

KLUBY :

TJ Slavoj Piešťany (1961)
TJ Slavoj Vinohrady – Stavokombinát Bratislava (1962 – 1963)
TJ Horná Potôň
TJ Lokomotíva Devínska Nová Ves
TJ Tatra Kopřivnice (1966/1967)
TJ Švermove železiarne Podbrezová (1967/1968)
TJ Jednota Dunajská Streda (1969/1970)

PRAMENE A LITERATÚRA

ARCHÍVY

Osobný archív Ľudmily Pažickej st.
Osobný archív rodiny Pažických

DOBOVÁ TLAČ

Československý šport
Šport
Večerník
Korzář
Smena
Sme
Pravda
TIP
Štart
Slobodný piatok
Verejnosť
Republika
Život

TELEVÍZIE

VTV
RTVS

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.skslovan.com
www.pravda.sk
www.sme.sk

FOTOGRAFIE

SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum
Osobný archív Ľudmily Pažickej st.
Osobný archív rodiny Pažických
Autor knihy

ZOZNAM

POUŽITEJ LITERATÚRY

ČERNÁK, Tomáš: Belasé legendy – Peter Dubovský, Bratislava, ŠK Slovan Bratislava Futbal a. s. 2016, 306 s.

JEŘÁBEK, Luboš: Československý fotbal v číslech a faktech, Praha: Olympia 1991, 379 s.

Kol. autorov: Polstoročie v belasom, Bratislava: Šport 1969, 136 s.

Kol. autorov: Svet deväťdesiatich minút 1945 – 1976, Bratislava: Šport 1979, 480 s.

Kol. autorov: 110 rokov trenčianskeho futbalu, Trenčín: Vydavateľstvo Merkúr pre FK AS Trenčín 2015, 527 s.

KŠIŇAN, Jozef – MRÁZ, Igor: 90 belasých rokov, Bratislava: Slovan Bratislava a. s. 2012, 287 s.

KŠIŇAN, Jozef – MAŠLONKA, Štefan: Zlatá kniha futbalu na Slovensku, Bratislava: Šport, 1988, 480 s.

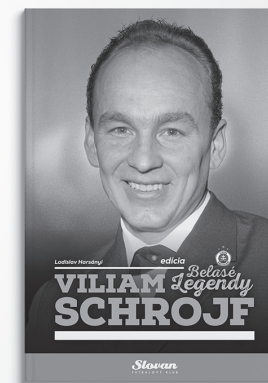
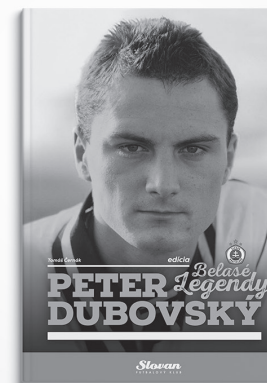
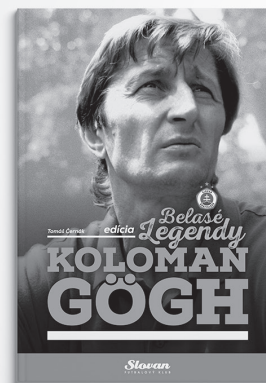
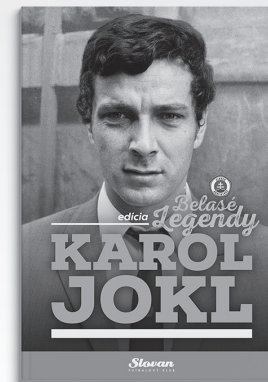
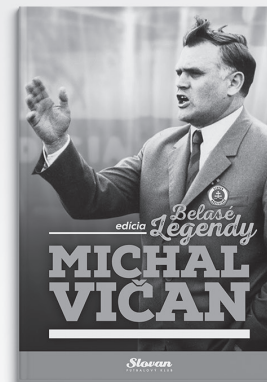
LASKOV, Božin: Doktor v kopačkách, Bratislava: Šport 1990, 171 s.

ŠEBO, Juraj: Tehelné pole, Bratislava: Marenčin PT 2014, 318 s.

PAVLIS, Zdeněk: Klub ligových kanonýrů, Praha: Nakladatelství XYZ 2012, 676 s.

STAŠKO, Mojmir: Predbehol dobu, Trnava: SPORT legal s. r. o. 2015, 245 s

v edícii *Belasé Legendy* **UŽ VYŠLO**

AUTOR VYSLOVUJE SVOJE POĎAKOVANIE ZA POMOC PRI PÍSANÍ KNIHY

Tomášovi Černákovi, Jozefovi Kšiňanovi, Antonovi Urbanovi, Jozefovi Venglošovi,
Stanislavovi Kramaričovi, Tomášovi Strakovi a klubu ŠK Slovan Bratislava Futbal, a. s.,
Stanislavovi Májekovi ml., Viliamovi Karácsonyimu a Slovenskému olympijskému
a športovému múzeu, Emilovi Pažickému ml., Ľudmile Pažickej st., Ľudmile Pažickej
ml., Milošovi Pažickému, Dušanovi Galisovi, Justínovi Javorkovi, Jozefovi Jankechovi,
Jozefovi Obertovi, Vladimírovi Okánikovi, Mariánovi Kasanickému,
Adolfovi Schererovi, Titusovi Buberníkovi, Tomášovi Grosmannovi.

EDÍCIU BELASÉ LEGENDY PODPORILI

www.bosorka.eu

edícia

EMIL *Belasé Legendy*
PAŽICKÝ

ISBN 978-80-972309-3-7

